

A kutatási beszámolót írta: Domokos Tamás

A kutatásra a Kislángi Általános Iskola megbízása alapján került sor. A program megvalósítója az ECHO Oktatáskutató Műhely volt. Projekt azonosító: ECHO 47/1999.

ECHO Oktatáskutató Műhely
✉ 8000 Székesfehérvár, Tóvárosi ln. 67. fsz.3.
☎ (30) 2170-923; Tel/fax: (22) 325-536
🌐 dtmonit@elender.hu; <http://www.extra.hu/echokm>

Jelen kutatási beszámoló további felhasználásához lépjen kapcsolatba az Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet Közhasznú Társasággal!

A kutatási beszámoló kéziratnak minősül, hivatkozni ennek figyelembevételével a feltüntetett szerzők, annak hiányában a beszámolót jegyző szervezet engedélyével lehet.

A kutatáshoz kapcsolódó adatbázis és módszertani anyagok az Intézetnél történt regisztráció után szintén elérhetők.

Javaslatait, észrevételeit, szakmai megjegyzéseit is szívesen várjuk a következő címen:

Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet
8000 Székesfehérvár, Forgó u. 15.
Tel: +36 (22) 502-276, Fax: +36 (22) 379-622
www.echosurvey.hu   info@echosurvey.hu

TARTALOMJEGYZÉK

1. Prológus	3. o.
1.1 A kutatás alanyai	3. o.
1.2 A kutatási módszerek	3. o.
1.3 Adatfeldolgozás	4. o.
2. Általános demográfiai helyzetkép	6. o.
3. A családi háttér	9. o.
4. Tanulási motiváció	14. o.
5. Az iskola jelenlegi állapota	27. o.
6. Iskolai konfliktusok	37. o.
7. Az iskolával szembeni elvárások	40. o.
8. Ismeretek a minőségbiztosításról	46. o.

1. PROLÓGUS

A Kislángi Általános Iskola vezetősége úgy döntött, hogy alkalmazkodva a modern kor kihívásaihoz lépéseket tesz az iskolai minőségbiztosítási rendszer kiépítése felé. A minőségbiztosítás bevezetése, kiépítése hosszú folyamat, mely nem nélkülözheti a rendszeres helyzetképek, elemzések készítését, a problémák feltárását. Az iskolai minőségbiztosítási rendszer alapozó empirikus kutatásának elvégzésére az ECHO Oktatáskutató Műhely kapott megbízást.

A kutatás célja az volt, hogy információkhoz jussunk a minőségbiztosítás jellemzőinek megítéléséről, a minőségbiztosítási rendszer által majdan szabályozott iskolai, oktatási folyamatok jelenlegi helyzetéről valamint az elvárásokról.

1.1 A kutatás alanyai

Az iskolai minőségbiztosítás olyan komplex rendszer melyben a szolgáltatásért felelősek (önkormányzat, iskolavezetés), a szolgáltatást biztosítók, megvalósítók (pedagógusok, technikai személyzet) a szolgáltatást megrendelők (szülők) és az igénybevevők (tanulók) kölcsönösen hatnak egymásra. Ennek megfelelően vizsgálatunkat a szülőkre, a pedagógusokra és a tanulókra egyaránt kiterjesztettük.

1.2 A kutatási módszer

A kutatás empirikus adatgyűjtésére önkitöltős kérdőívek segítségével került sor. A survey során arra a tanulóknál és a pedagógusoknál arra törekedtünk, hogy a vizsgált populációban lehetőleg mindenkit megkérdezzünk, míg a szülők körében mintavétellel segítségével dolgoztunk. Az általunk megkérdezett válaszolók száma 226 volt, az iskolában tanuló 3-8. évfolyamos diákok közül 178-an, a pedagógusok közül 26-an, a szülők közül pedig 22-en válaszoltak kérdéseinkre.

Az adatfelvételre 1999. novemberébe került sor. A diákok a kérdőívet tanórán töltötték ki, a szülők az iskolában, a pedagógusok pedig részben az iskolában részben pedig otthon válaszoltak a kérdésekre.

	A válaszolók száma
--	---------------------------

	(fő)
3. évfolyamos tanulók	20
4. évfolyamos tanulók	24
5. évfolyamos tanulók	37
6. évfolyamos tanulók	30
7. évfolyamos tanulók	33
8. évfolyamos tanulók	34
Tanulók összesen	178
Pedagógusok	26
Szülők	22
Mindösszesen:	226

A kutatás során a szülők és a pedagógusok ugyanazt az adatfelvételi ívet töltötték ki, míg a tanulóknak ettől jelentősen eltérő kérdésekre kellett válaszolniuk.

1.3 Adatfeldolgozás

A kérdőívből kinyerhető empirikus adatokat kódolás után számítógépen rögzítettük és ellenőriztük. Az adatelemzést SPSS programmal végeztük.

Egyes kérdéseknél azt kértük a válaszolóktól, hogy értékeljenek állításokat, rangsoroljanak szervezeteket, tevékenységeket négy, öt illetve hétfokú skálán. Ezen kérdések esetében a kapott értékeket egy százfokú skálára számoltuk át, ahol a százas értéket az jelentette volna, ha az adott kérdésre minden válaszoló egyöntetűen a maximális, a nullát pedig az, ha a minimális pontszámot adja. A határ az ilyen százfokú skálákon az ötven pont. Az ez alatti érték általában negatív véleményt (bizalmatlanságot, elégedetlenséget, ellenszenvet stb.), míg az e feletti érték pozitív véleményt (elégedettséget, bizalmat, rokonszenvet stb.) jelez.

Más kérdéseknél - ahol pozitív vagy negatív érzelmet kellett nyilvánítani, prognosztizálni - a százalékos értékeket egy ún. mérleg-indexre vetítettük. Ez esetben a kapott szám egy -100 és +100 közötti érték, ahol az egyöntetű pozitív tendenciát a pozitív, míg az egyöntetű negatív tendenciát a negatív véglet mutatja. A mérleg-indexen a nulla körüli értékek fejezik ki a változatlan helyzetet.

A feldolgozás során a primer adatfeldolgozáson, az alapmegoszlások közlésén túl, az összefüggések és a rejtett tartalmak, tendenciák vázolására két és háromdimenziós elemzéseket készítettünk, korreláció és szórás vizsgálatokat végeztünk.

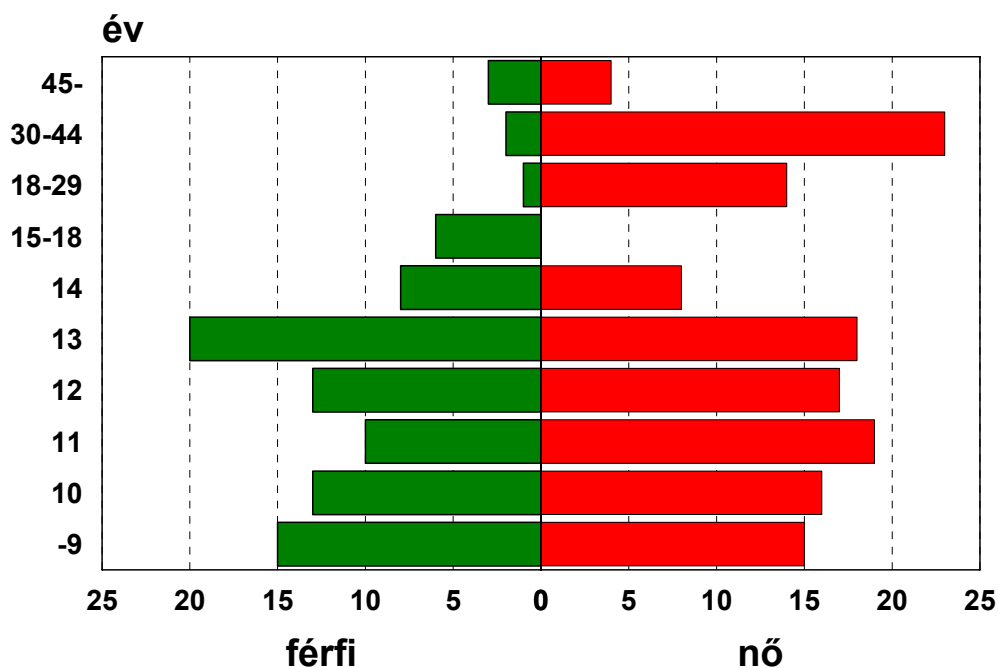
A tanári és szülői kérdőív elemzésénél (az alacsony esetszám miatt) valamint a nyitott kérdésekre adott válaszoknál általában nem a százalékos megoszlást, hanem az említések számát közöljük.

2. ÁLTALÁNOS DEMOGRÁFIAI HELYZETKÉP

Mielőtt belekezdenénk a felmérés részletes tartalmi ismertetésébe szükséges, hogy a vizsgált népesség demográfiai helyzetét, összetételét ismertessük, mert vannak olyan tendenciák, jelenségek, amelyek csak ennek fényében érthetők.

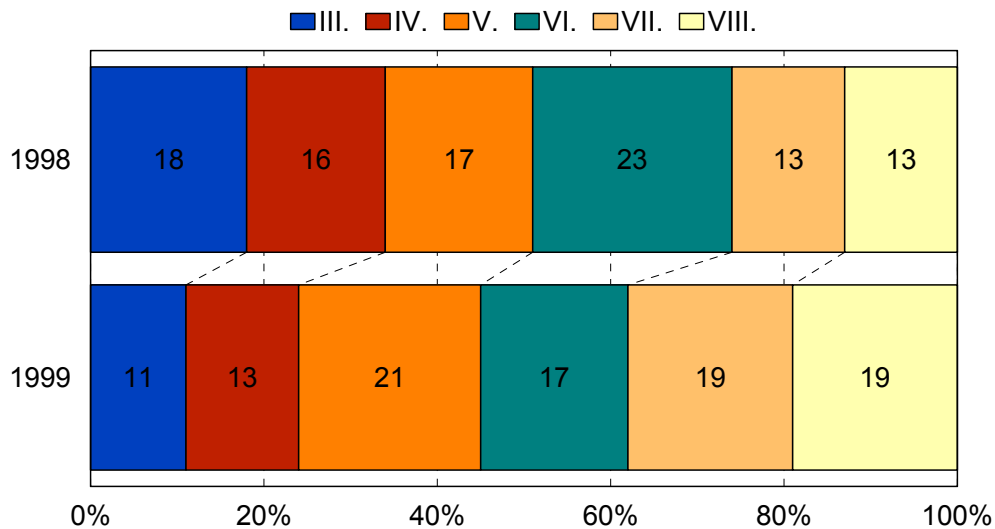
Minden társadalomtudományi vizsgálódás alapvető demográfiai változója közé tartozik az életkor. A vizsgált korosztályban tanulók életkora 8 és 16 év között van. A legnépesebb tanulói életkori kategória a 13. éveseké. A 14 év feletti tanulók között csak fiúk voltak, míg a kérdezett felnőttek túlnyomó többsége nő. (Ennek egyértelmű oka a pedagógus pálya elnöiesedése valamint az is jellemző, hogy a szülők közül az iskolával az anyukák tartják a kapcsolatot.

A vizsgált személyek korösszetétele (fő)

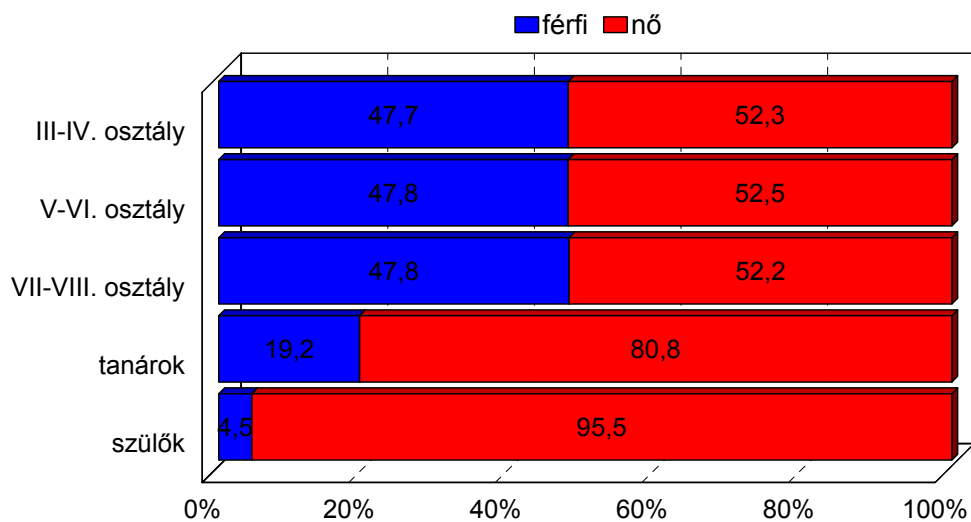

A tanulók esetében az életkorhoz hasonló magyarázó változó lehet az évfolyam. Empirikus tapasztalatok alapján állítható, hogy diákok válaszait nagyobb mértékben befolyásolja az, hogy mely évfolyamon tanulója, mint az életkora. Természetesen az oktatási rendszerből fakadóan az alapfokú képzésben a két változó között nagyon szoros összefüggés van ($r=0,88$). A vizsgálat legnépesebb évfolyama az ötödik osztályosoké, az összes válaszoló közel negyede (21,3 százalék) ide jár.

A válaszolók diákok évfolyam szerinti megoszlása

A válaszolók nemek szerinti megoszlása

Érdeemes összevetni a 1998-ban megkérdezett tanulók évfolyamstruktúráját és az idei vizsgálatban résztvevőket. Jól látható, hogy idén az alacsonyabb évfolyamok (3-4.) alulreprezentáltak, míg tavaly az összes megkérdezett egyharmada volt alsós, idén csupán minden negyedik tanuló. Ennek az eltérésnek az a magyarázata, hogy a vizsgálati téma

szempontjából releváns információval a magasabb évfolyamokon tanuló diákok szolgálhatnak, s így szándékoltnak vannak magasabb arányban jelen.

A válaszolók neme szerinti összetétel a tanulóknál megfelel a korcsoportra jellemző általános demográfiai helyzetnek, a válaszoló diákok aránya nagyjából kiegyensúlyozott, minimális lány többlettel találkozhatunk. Ugyanakkor a tanárok körében már a kérdőívet kitöltők négyötöde nő, a szülőknél pedig mindössze 5 százalék a férfi válaszadók aránya.

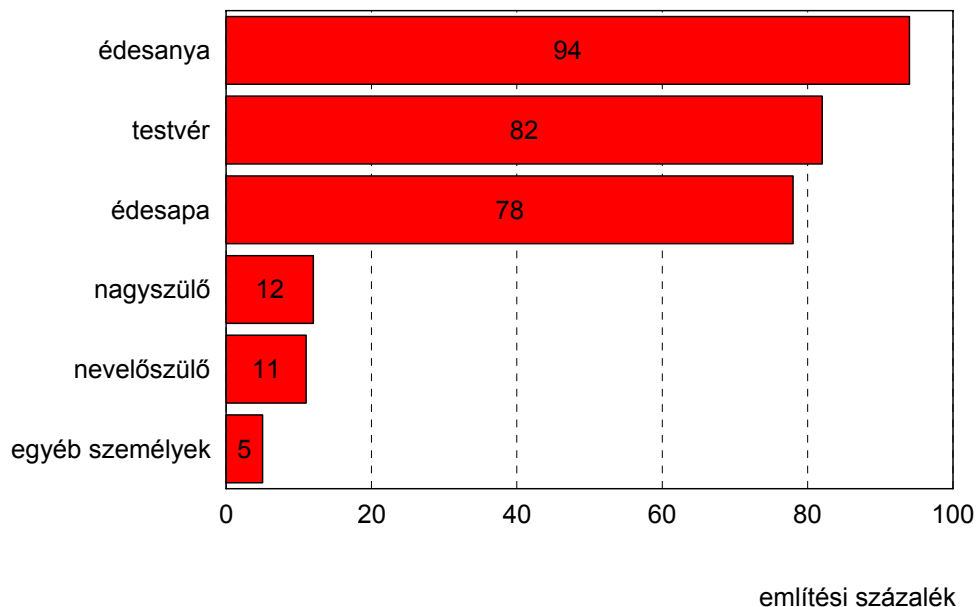
3. CSALÁDI HÁTTÉR

A családi háttér átfogó elemzését nem nélkülözheti alapozó kutatásunk, hiszen a minőségbiztosítási rendszer kialakításánál figyelembe kell venni, hogy az iskola tanulói milyen közegben nevelkednek, mi várható el reálisan a családtól.

Eddigi tapasztalataink alapján a legfontosabb magyarázó változók egyike a szülők iskolai végzettsége, azon belül is az apa iskolázottsága. Tavaly a kérdezett tanulók 22 százaléka nem tudta megmondani édesapjának vagy nevelőszülőjének mi a legmagasabb iskolai végzettsége, ez az arány - érthetően - magasabb volt az alsósok körében, 50 százalék.

Idén már pontosabb adatokkal rendelkezünk erről az állapotról, mert csupán 7 százalékuk nem nyilatkozott. Ez alapján a vizsgált tanulók 13 százalékának édesapja csak általános iskolát végzett, túlnyomó többségük, 70 százalékuk nyilatkozott úgy, hogy édesapja kitanult valamilyen szakmát, további 13 százalék édesapja le is érettségizett. A diplomás szülők aránya 4 százalék.

A válaszoló gyerekekkel együttlakó személyek megoszlása

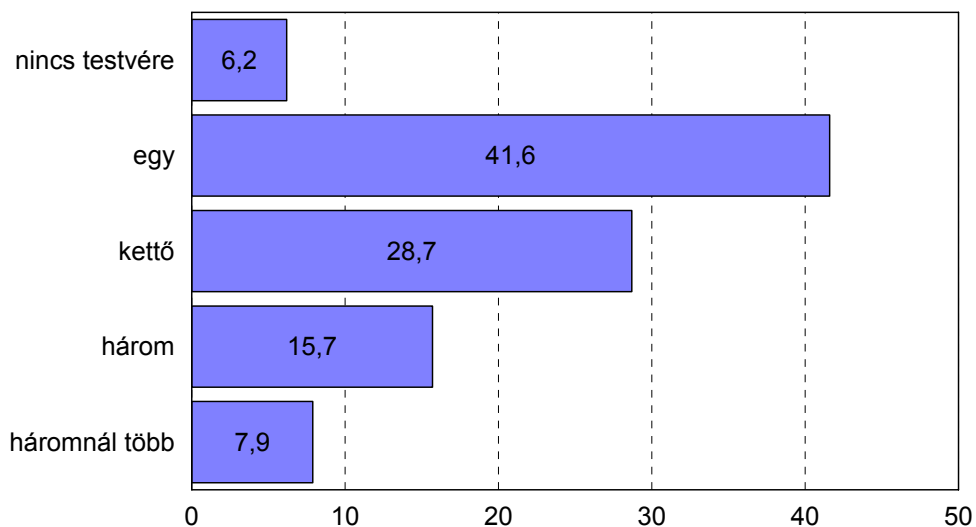
A családi szerkezetről ad képet, az a kérdés, hogy a tanulók kikkel élnek otthon közös háztartásban, illetve hányan laknak otthon együtt. A tanulók többsége édes szüleivel és testvérével lakik együtt, vagyis a hagyományos értelemben vett nukleáris családot testesítik

meg (62 százalék). 4 százalékukat édesanyja egyedül neveli, 7 százalékuk háztartásában pedig csak az édesapa és édesanya található meg.

Ha mindent összevetünk a tanulók 94 százalékának van napi kapcsolata az édesanyjával, 78 százalékuknak pedig az édesapjával. Rajtuk kívül minden tizedik tanuló a nagyszülőket is említette, mint olyan személyt, akikkel együtt lakik, csakúgy, mint a nevelőszülőket. Egyéb személyek (pl. idősebb testvér menyasszonya, vőlegénye, nagybácsi, nagynéni, stb.) a válaszadók 5 százalékának háztartásában találhatók. Egészséges, ép családban a diákok 75 százaléka él.

A tanulók 94 százalékának van testvére (82 százalékban még együtt is laknak). Az az általános demográfia probléma, hogy csökken a családok gyermekvállalási hajlandósága, kislángon még nem érezhető, a kérdezett tanulók 42 százalékának egy testvére, 29 százalékának két testvére és további 17 százalékának három testvére is van.

Testvérek száma

százalékos megoszlás

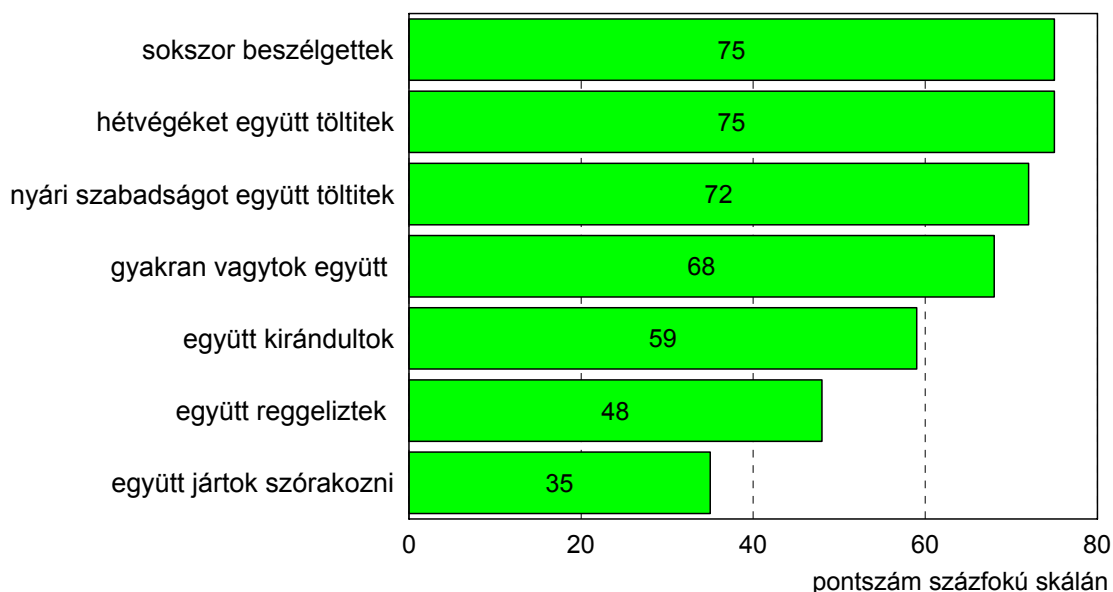
Érdekes családszociológia problémát vet fel, hogy az egy, illetve két testvérrel rendelkező diákok többen vannak az ép családokban, míg a három vagy több testvérrel rendelkező válaszadók (tehát 4 vagy több gyermek van) a sérült családokban vannak többek. Az is jól kimutatható, hogy a sérült családokban élő tanulók szüleinek átlagos képzettségi szintje alacsonyabb, sokkal kevesebb az érettségizett és a diplomás, ellenben jóval átlag feletti (23 százalék) a maximum nyolc osztályt végzettek aránya.

A családok 17 százalékában maximum három, további 65 százalékában pedig 4 vagy öt fő él együtt közös háztartásban. A tanulók közel egyötöde, 18 százaléka olyan családban él,

ahol hatan vagy annál is többen laknak együtt. A nagy létszámú családok fenntartói jellemzően alacsonyabb iskolai végzettségűek, nagyobb az átlagos lakószám a sérült családokban is.

Természetesen a sérült, vagy csonka családban való nevelkedésnek számos negatív következménye lehet, de ne gondoljuk, hogy a látszólag rendezett családok mindegyike hibátlanul funkcionál. Több, az ifjúsággal foglalkozó szakember körében végzett fókuszcsoportos vizsgálaton is megfogalmazódott, hogy a rossz családi háttér nem egyenlő a szociálisan és egzisztenciálisan rossz helyzetben lévő családokkal. Általános tapasztalat, hogy számos esetben az átlagos vagy átlagon felüli jómódú családok - talán éppen a hajtás miatt - nem működnek megtartó és visszatartó erőként. Gyakran halljuk, sőt tapasztaljuk, hogy a családi figyelem középpontjából kikerül a gyermek, nem jut rá mennyiségileg és minőségileg kielégítő figyelem, mert a szülők az egzisztenciális biztonságuk megteremtésével, vagy szinten tartásával vannak elfoglalva.

Mennyire jellemző a családotra...

A családi kapcsolat és viszonyrendszernek ezek csupán a keretei, ezekből nem lehet empirikus következtetéseket levonni a családi viszonyok minőségére nézve. A családi kapcsolat minőségét az interperszonális interakciók száma alapján próbáltuk meghatározni idén is, tavalyhoz képest némileg átalakított skálán. Megkérdeztük a diákokat mennyire jellemző családjukra, hogy különböző alkalmakkor együtt vannak, beszélgetnek-e egymással.

A vizsgált fiatalok családjára a felsorolt kijelentések közül kettő egyáltalán nem jellemző, nem járnak együtt szórakozni (még moziba se), és hiányoznak a közös reggelik is (mindössze a családok 14 százalékkal mérhető rendszeresen). Leginkább azzal a kijelentéssel értettek egyet, hogy sokat beszélgetnek, és a hétvégéket együtt töltik, százfokú skálán mérve 75 pont az egyetértés mértéke.

Egy másik kérdés alapján a szülők 58 százaléka gyakran, további 35 százaléka alkalmanként megbeszéli a gyerekével, hogy mi történt az iskolában, s ha rossz jegyet kapott a tanuló 34 százaléka mindig megszidja a gyereket. A tanulók véleménye alapján a szülők többsége csak alkalmanként szól bele a gyereke dolgaiba, de 24 százaléknál a fizikai bántalmazás előfordul, 3 százaléknál kifejezetten gyakran.

Mennyire jellemző a szüleidre, hogy ...

	gyakran	alkalmanként	soha
Megbeszélitek otthon, hogy mi volt a héten az iskolában.	58	35	7
Ha rossz jegyet viszel haza, megszidnak.	34	54	12
Beleszólnak a dolgaiba.	28	56	16
Fizikailag bántalmaznak, megvernek.	3	21	76
Engedik, hogy éjszakára kimaradj otthonról.	7	14	79
Megkínálnak alkohollal.	2	9	89

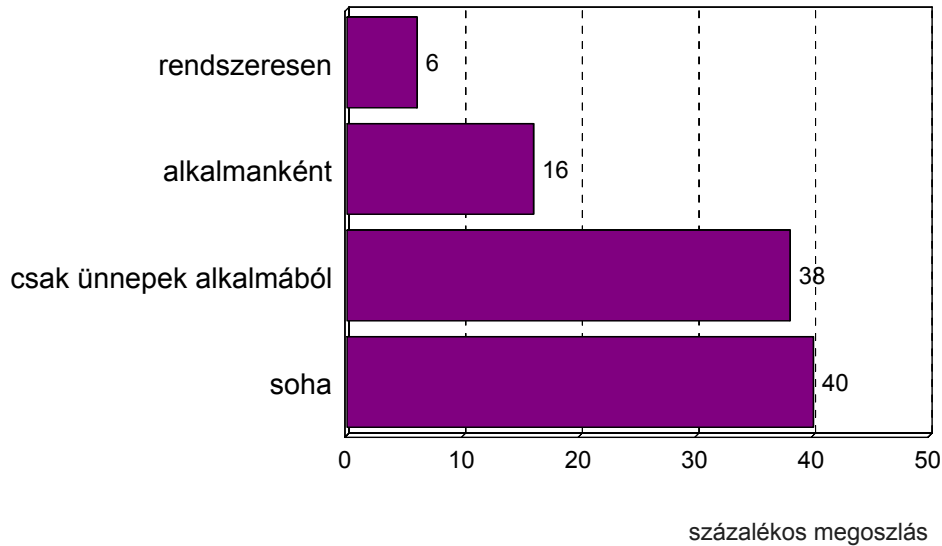
százalékos megoszlás

Összességben megállapítható, hogy a tanulók 25 százaléka él olyan családban, amely egyáltalán nem fordít kellő figyelmet a gyermek életére, ám ha probléma merül fel, akkor a szigorúan büntet. A családok további 35 százaléka törődik ugyan gyermekével, ám a kapcsolat rendszertelen és felületes, gyakran üres formaként jelentkeznek. (Pl. mindenbe beleszólnak, nem engedik, hogy kimaradjon a tanuló, ugyanakkor nem beszélgetnek el a gyermekkel). A tanulók fennmaradó 40 százalékáról lehet elmondani, hogy a családi háttértámogató, minőségileg és mennyiségileg is kielégítő figyelem jut a gyermekekre, a gyermek fejlődésére.

Az utóbbi évtizedben - jelentős társadalmi igényre reagálva - felerősödött a vallási nevelés, fokozatosan erősödnek az egyházak, sőt bizonyos fokig divat is lett egyházi ünnepek, családi események idején templomba járni. A kislángi diákok túlnyomó része nem hívő, sőt 40 százaléka még ünnepek alkalmával sem megy templomba, ez a helyzet nem változott

tavaly óta. Ellenben érezhetően nőtt az ünnepek/ családi események alkalmából templomba járók aránya.

A tanulók templomba járási szokásai

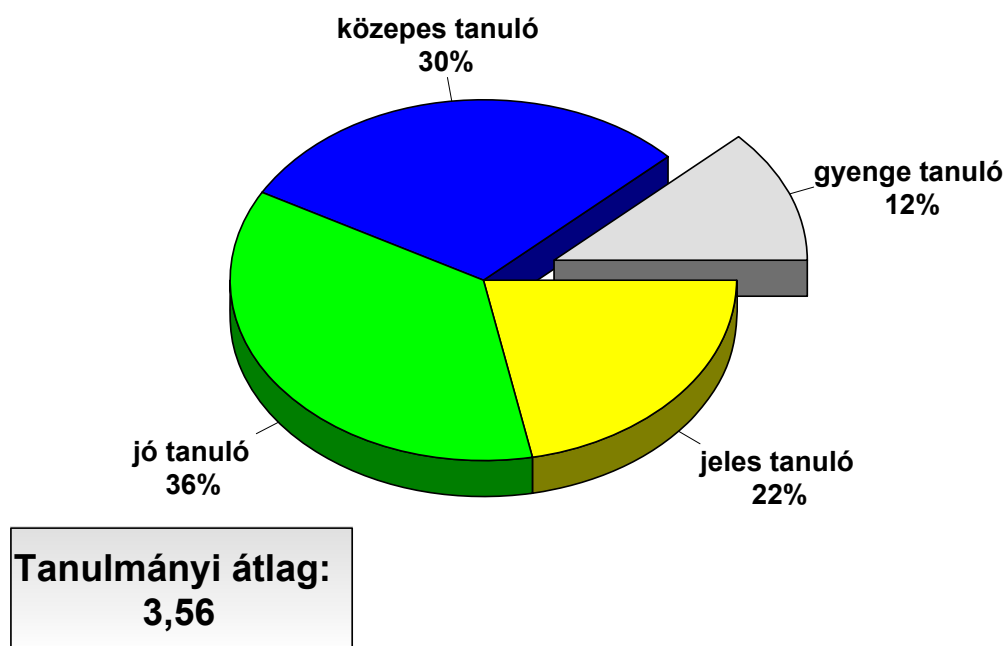
Egyértelmű, hogy a templomba járást nem lehet azonosítani a vallásossággal. Ezt támasztja alá az is, hogy a templomba rendszeresen járó fiatalok 30, az alkalmankénti látogatók 7 százaléka nyilatkozott úgy, hogy a vallás nem tölt be fontos szerepet az életében, ugyanakkor a vallásos tanulók ötöde soha nem, további 23 százaléka csak ritkán jár templomba. A megkérdezett fiatalok 35 százaléka teljesen, további 25 százalékuk inkább hisz Istenben, mint nem.

A családi intézmény elemzésének végén érdemes megvizsgálni, hogy a tanulók mennyire tekinthetők "öslakosnak", hány éve laknak jelenlegi lakóhelyükön. Megállapítható, hogy az iskolai tanulóinak 63 százaléka születésétől fogva itt lakik, további 19 százaléka még hatéves kora előtt költözött jelenlegi lakóhelyére.

4. TANULÁSI MOTIVÁCIÓ

A kutatás során alapvető szempont volt, hogy feltárjuk a diákok tanuláshoz való viszonyát. A kérdőívben megkértük a tanulókat, hogy nyilatkozzanak iskolai teljesítményükről, megkérdeztük a legutóbbi félévi tanulmányi átlagukat. A kislángon tanuló diákok összesített átlaga közepes, számszerűsítve 3,56.

A diákok tanulmányi eredménye

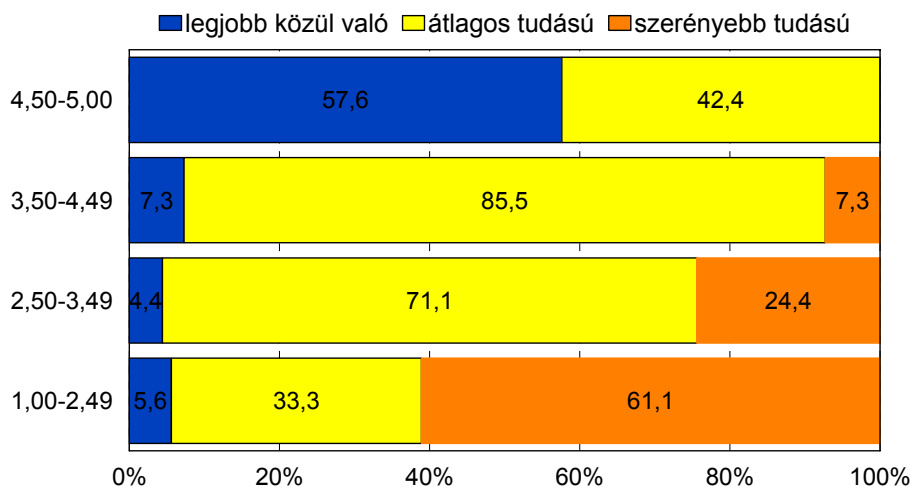
Ha nominálisan kategorizáljuk a tanulmányi átlagokat, a diákok 12 százaléka minősül gyenge tanulónak (1-2,49 közötti átlag), további 30 százalékuk közepes eredményt ért el a legutóbbi félévben (2,5-3,49 közötti átlag). Ennél jobb átlagot produkált a tanulók 58 százaléka, 4,5-ösnél jobb, tehát jeles átlagot ért el minden negyedik diák.

Tavaly az ötödikeseknek okozott legnagyobb problémát a követelmények teljesítése, idén szintén ugyanők (most már hatodikosként) produkálnak átlag alatti tanulmányi eredményeket (2,99). Hasonló szegregáló tényező a nem. Idén is a szorgalmasabb lányok értek el jobb átlagot, 3,82 az eredményük, míg a fiúké csak 3,30 (igaz ez 2 tizeddel jobb, mint a tavalyi átlageredményük).

A tanulmányi átlagokat vizsgálva ismételten fel kell hívni a figyelmet arra a - pedagógusok által jól ismert tényre -, hogy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülő gyermekei jobban meg tud felelni az iskolai elvárásoknak, s az iskolákat leginkább ők tudják "használni" céljaik elérésére. A diplomás szülők gyermekei idén 4,16 az érettségizett szülők gyermekei 4,07-es, a szakmunkások csemetéi 3,53-as, míg a 8 osztályt végzett szülők gyermekei csak 3,06-as átlagot produkáltak.

A kutatás során kíváncsiak voltunk a tanulók önbesorolására is, tudásuk alapján vajon hová sorolják magukat az osztályban. A megkérdezett tanulók 64 százaléka átlagos tudásúnak vélte magát, 19 százaléka a legjobbak közé, míg a többiek a szerényebb tudásúak közé sorolta saját magát. Az önbesorolási státusz és a mért tanulmányi eredmény között szoros korreláció van (a legjobbak átlaga 4,45, a közepeseké 3,58, a szerényebb tudásúaké 2,60) s ez azt mutatja, hogy a tanulók amikor tudásról beszélnek általában az iskolában elsajátított tananyagra gondolnak és saját tudásukat a tanulmányi eredményük alapján ítélik meg.

A diákok önbesorolása a tanulmányi átlaguk dimenziójában

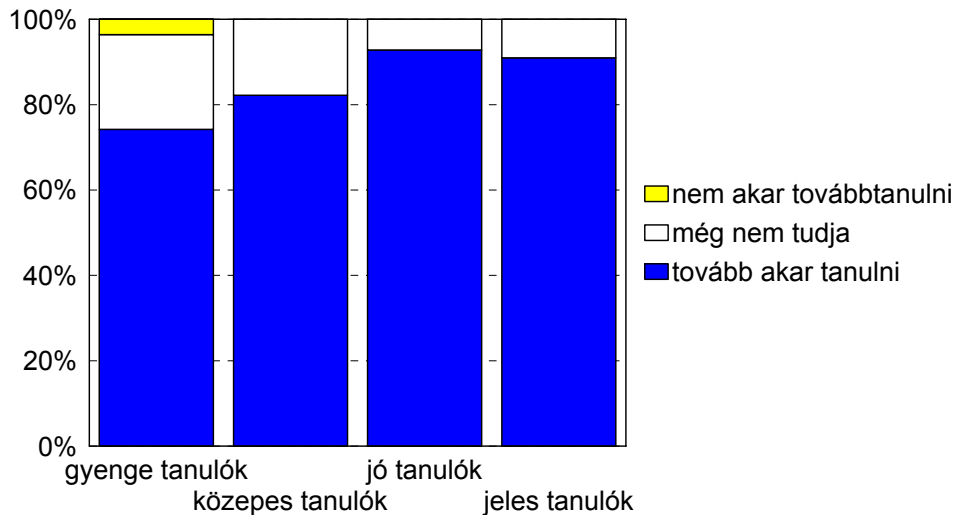
A diagramból kiolvasható, hogy a jobb tanulók inkább alul, míg a gyengébb tanulók egy kicsit felülértékelik saját tanulmányi eredményüket. A jeles tanulók 42 százaléka saját besorolása alapján átlagos tudásúnak minősítette magát, míg a kifejezetten gyenge tanulók 39 százaléka átlagosnak, vagy annál nagyobb tudásúnak tartja magát.

A munkaerő-piaci pozíció nagymértékben függ az iskolai végzettségtől. A kislángi tanulók 89 százaléka egyértelműen folytatni kívánja tanulmányait, 10 százaléka bizonytalan,

még nem döntött, s csupán két tanuló tekinti jelenlegi iskoláját az intézményes tanulás utolsó állomásának.

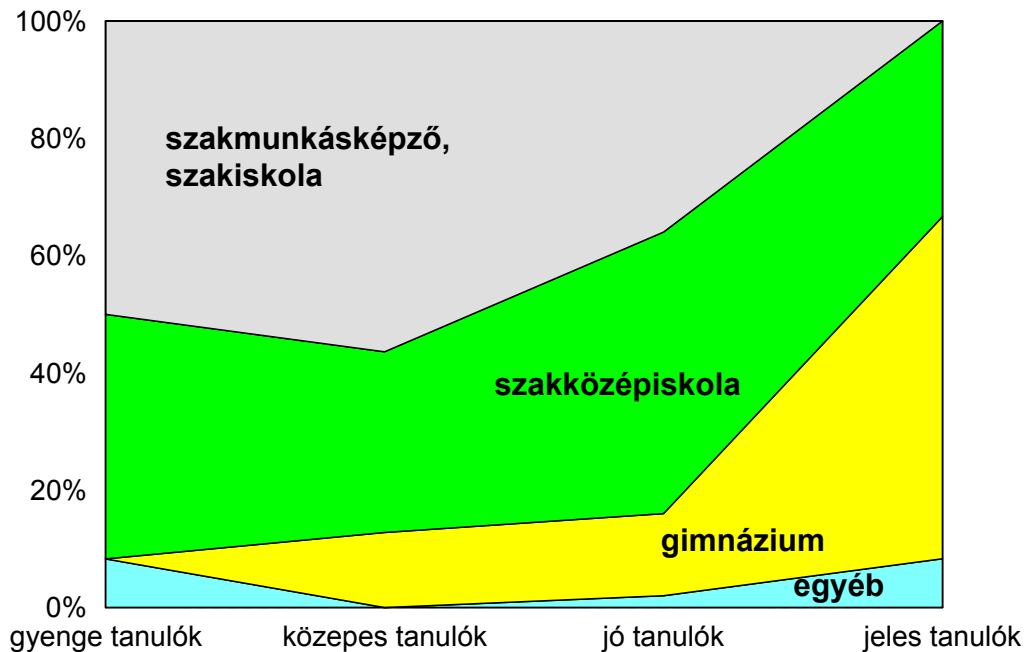
Továbbtanulási szándék és a tanulmányi eredmény

Megfigyelhető, hogy a lányok magasabb arányban akarnak továbbtanulni (+4 százalék) mint a valamivel gyengébb tanulmányi eredményt elérő fiúk. A még le nem zárt intergenerációs mobilitási folyamatról ad hírt, hogy a nyolc elemivel rendelkező szülők gyermekeinek 89, a szakmunkás szülők gyermekeinek 87, az érettségizett szülők és a diplomások gyermekeinek pedig 100 százaléka tűzte ki célul a továbbtanulást. Az iskolai tanulmányok állami oktatási rendszeren belül való folytatásának ez a legmeghatározóbb eleme, a képzettebb szülők jó tanuló gyermekei számára evidencia, hogy folytatni kell a tanulmányokat.

Ha a továbbtanulás szempontjából megcélzott intézményeket nézzük (a diákok felének határozott elképzelése van), a legnépszerűbbek a szakmát és érettségit egyszerre biztosító szakközépiskolák, a tanulók 40 százaléka ezt jelölte meg. Kevésbé népszerűek a szakmunkásképzők és a szakiskolák, s a vélelmezett bekerülési nehézségek miatt a gimnáziumot preferálók aránya csupán 20 százalék. Érdekes azt is megvizsgálni, hogy a tanulmányi eredmény függvényében hogyan változik az elképzelt karrier iránya. Az alábbi diagramon jól látható, hogy a jeles tanulók egyértelműen a gimnáziumokat, illetve kisebb arányban a szakközépiskolákat választják, a jó tanulók a szakközépiskolákat, míg a közepes és gyenge tanulók a szakmunkásképzők, szakiskolák szakmái felé orientálódnak inkább.

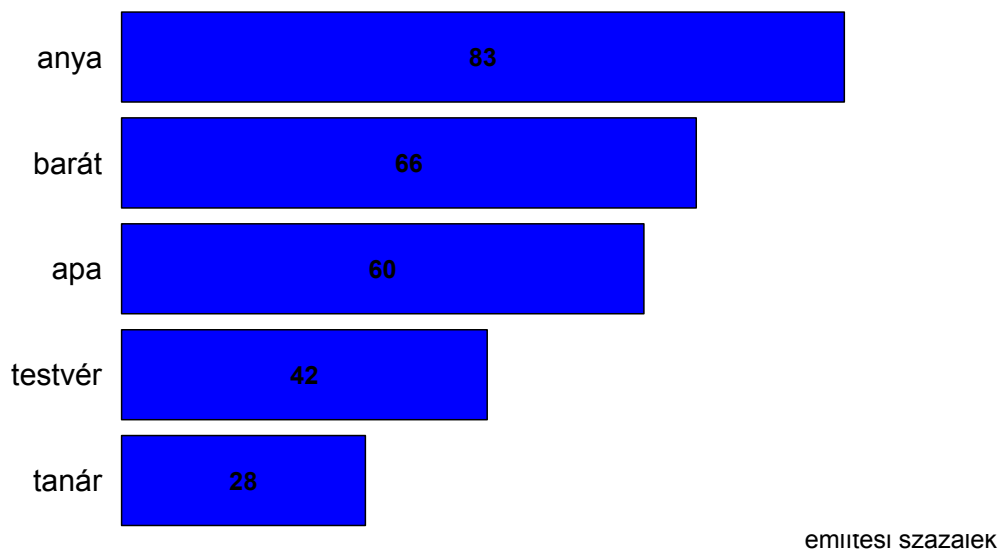
Továbbtanulási irányok a tanulmányi eredmény dimenziójában

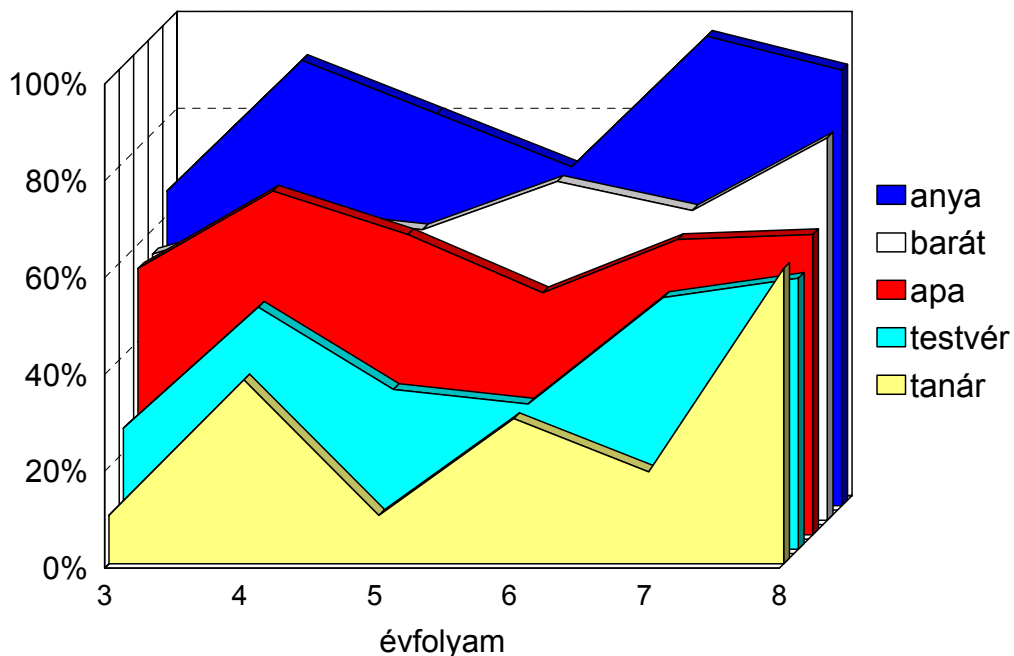
Figyelembe véve, hogy a tanulmányi eredményt milyen mértékben határozza meg a családi háttér és a szülő kvalifikáltsága prognosztizálható, hogy az intergenerációs mobilitás tekintetében a tanulók jó része nem lesz képes magasabb képzettségi szintet elérni, mint a szülei, így a kulturális tőke hiánya ismételten újratermelődik. Az iskola feladata lenne, hogy a családi hiányosságokat pótolva növekedési pályára állítsa a hátrányosabb helyzetű tanulókat is.

Korábban láttuk, hogy a szülők közül az anyának van intenzívebb kapcsolata az iskolával, a gyermek iskolai munkájáról is általában ő rendelkezik pontosabb információkkal. Ezt erősíti az a tény is, hogy a gyerekek többsége, 83 százaléka a továbbtanulásról is szokott az édesanyjával/nevelőanyjával beszélgetni. Arra a kérdésre, hogy kivel szokott az adott válaszadó beszélgetni a továbbtanulásról az apák említési aránya csak 60 százalékkal csak a harmadik a rangsorban, megelőzi a kortárs kapcsolat (66 százalék). A testvérek említési aránya 42 százalék, míg a tanárokat, iskolai nevelőket csak minden negyedik tanuló említette.

Kivel szoktál beszélgetni a továbbtanulásról?

Az egyes szereplőkkel a továbbtanulásról beszélgető tanulók aránya az évfolyam dimenziójában

A diákok többsége nem csak egyvalakivel beszélget a továbbtanulásról. Az általunk felsorolt mind az öt szereplőt bevonja a továbbtanulási dilemma megoldásába a diákok 8 százaléka, 4 szereplőt említett 16, 3-at 35 százalékuk. Azok aránya akik soha senkivel nem beszélgetnek a továbbtanulásról 2 százalék. Szignifikáns eltérés a nemek és -érhetően - az

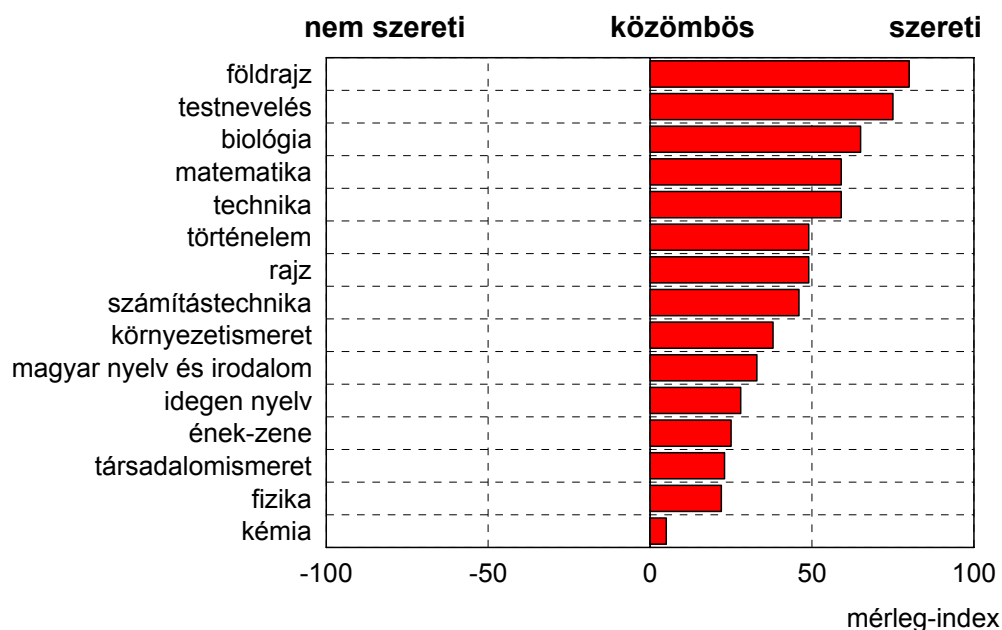
évfolyam dimenziójában mérhető. A lányokat inkább foglalkoztatja a továbbtanulás problémája, és ezt a kérdést több emberrel is megosztják.

Az iskola befejeztéhez közeledve fokozatosan nő a probléma iránti fogékonyság, s nő a tanárok szerepe is, ám a végzősöknek is csupán 61 százaléka említette tanárokat a novemberi adatfelvétel idején.

A tanulók tanulási motivációjához és tanulmányi előmeneteléhez kapcsolódó tény, hogy a válaszoló diákok 19 százaléka egy, 6 százaléka már több tantárgyból is megbukott az évek során, sőt saját bevallásuk alapján 15 százalékuk már évet, osztályt is ismételt, s ez az arány igen magas.

A tanulási motivációkat nem kis mértékben befolyásolja az egy-egy tantárgyhoz való viszony. Arra kértük a tanulókat mondják meg, hogy mely tárgyakat szeretik, melyek iránt közömbösek és melyek azok, amelyeket nem szeretnek. A kapott válaszokat minden tárgy esetében egy százfokú skálára számoltuk át, ahol +100 a pozitív, a 0 a semleges, a -100 pedig a negatív viszonyt fejezi ki.

Az egyes tantárgyakkhoz való viszony

A fenti diagramból kiolvasható, hogy a felsorolt 15 tantárgy közül egyik sem örvend “közutálatnak”, mindegyik előjele pozitív. A legmagasabb értéket (+50 pont felett) a földrajz, a testnevelés, a biológia, a technika és a matematika kapta. Egyértelműen semlegesnek minősíthető a kémiához, a fizikához, az énekhez, a társadalomismerethez és az idegen nyelvekhez való általános attitűd.

Az egyes számonkérési módszereket nem egyformán kedvelik a tanárok és a diákok. A tanulók által legkedveltebb számonkérési módszer az előre bejelentett dolgozat, az összes megkérdezett 40 százalék ezt jelölte meg, míg a szóbeli feletet illetve a házi feladat osztályozását 18-20 százalékuk. A tanárok leginkább a szóbeli feletet és - ez megegyezik a tanulók véleményével - az előre bejelentett dolgozatot favorizálják. A legnagyobb különbség e kérdésben a témazáró kedveltsége tekintetében mérhető, a tanulók 7, a tanárok 25 százaléka jelölte ezt meg.

Az egyes számonkérési módok kedveltsége és nem kedveltsége a tanárok és a tanulók között

KEDVELI	tanulók	tanárok	eltérés
váratlan röpdolgozat	6	3	-3
szóbeli felet	20	34	+14
előre bejelentett dolgozat	46	34	-12
házi munka osztályozása	18	2	-16
témazáró	7	25	+18
NEM KEDVELI	tanulók	tanárok	eltérés
váratlan röpdolgozat	61	38	-23
szóbeli felet	10	3	-7
előre bejelentett dolgozat	5	6	+1
házi munka osztályozása	7	50	+43
témazáró	12	3	-9

százalékos megoszlás

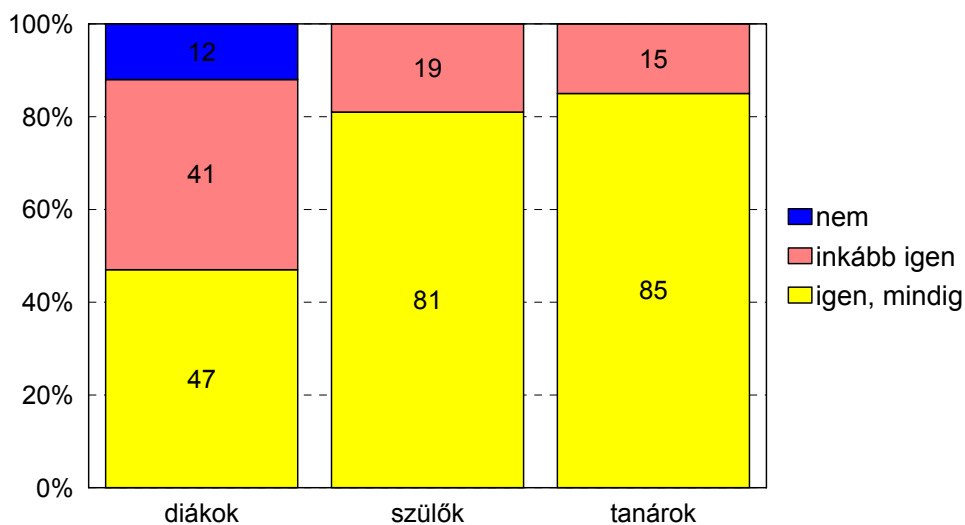
A kérdést negatívan is feltettük, megkérdeztük, hogy melyik számonkérési módot kedvelik a legkevésbé az érintettek. Kiderült, hogy itt már koránt sincs akkora egyezés, míg a tanulók a váratlan röpdolgozatot utálják leginkább (61 százalék), addig a pedagógusok a házi munka osztályozását minősítették így (50 százalék).

Az egyes tanítási módszerek közül a tanulók azt szeretik leginkább, ha a tanár és a diákok közösen beszélgetnek a tananyagról, mérleg-indexen kifejezve +77 pont a támogatottsága, de 60 pont feletti a szemléltető anyagok használata és a kísérletek népszerűsége is. A kutatásból kiderült, a diákok jobban szeretik, ha maguk végezhetik a kísérleteket, mint ha a tanár végzi, miközben ők csak passzívan figyelnek. Mérleg-indexen kifejezve +22 pontot adtak a tanulók az otthoni pluszmunka, szorgalmi feladatok kedveltségét

firtató kérdésünkre, s a legkevésbé kedvelt tanítási módszer ha a tanár beszél egész órán és a diákok pedig csak figyelnek, jegyzetelnek.

A tanulmányi munka, a tanulói eredmények értékelését minden megkérdezett reálisnak ítélte a szülők, a diákok és a pedagógusok véleménye között csak árnyalatnyi különbség van. Természetesen a diákok körében kevesebben vannak, akik úgy vélik, mindig reálisan értékelik munkájukat, míg a pedagógusok körében többen vannak.

Reálisan értékelik a diákok teljesítményét?

százalékos megoszlás

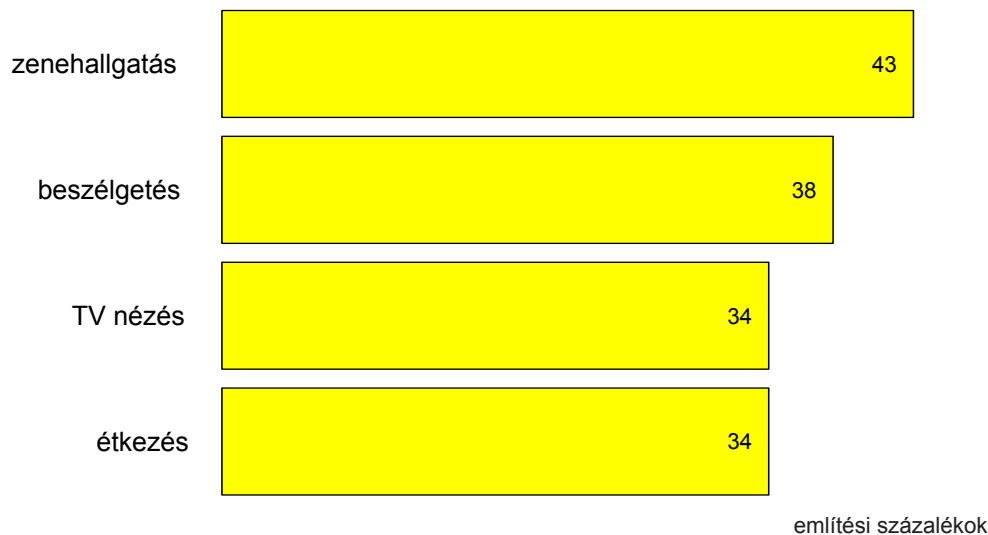
Arról is megkérdeztük a tanulókat, hogy átlagosan napi hány tanítási órát tartanának ideálisnak. A többség az öt óra mellett szavazott (52 százalék), négy órát 22, hat tanórát 25 százalékuk vélt ideálisnak. Ezzel azonos rangsort kapunk, ha tanárok és a szülők véleményét nézzük e kérdésben. A megkérdezett felnőttek túlnyomó többsége is (39 fő a 48-ból) napi öt tanórát javasolna, ha rajta múlna.

A tanórákkal kapcsolatban kiderült, hogy a tanulók 63 százaléka fontosnak tartja, hogy bizonyos tanórákat emelt óraszámban tanuljanak. A legtöbben a matematika (35 említés), az angol (20), a testnevelés (20), a történelem (17) és biológia (17) óraszámát növelnék, tanulnák emelt szinten. Minden második tanuló azzal is egyetértett, hogy egyes tantárgyakat az osztálylétszámnál kisebb csoportokban tanítsanak nekik.

Sok esetben tapasztalható, hogy a diákok megosztják figyelmüket, több pedagógus által vélelmezett jelenség, hogy a tanulók az otthoni tanulás készülés során is több dologra

koncentrálnak egyszerre. A kérdőívből kiderült, hogy a kislángi tanulók harmada rendszeresen mással is foglalkozik az otthoni tanulási időben, eszik, zenét hallgat, TV-t néz, beszélget.

Az otthoni tanulás közben végzett tevékenységek

A legelterjedtebb a zenehallgatás, ez majdnem minden második tanuló “zenei aláfestés” mellett készül a másnapi óráira, de a TV nézés, az étkezés és a beszélgetés említési aránya is 30 százalék feletti. Ha összegezzük a tanulás közben végzett cselekedeteket, kiderül, hogy a tanulók 29 százaléka a négy lehetséges figyelemelvonó cselekedet közül csak az egyiket 19 százalékuk kettőt, 14 százalékuk pedig hármat említett. A megkérdezettek 9 százaléka tanulás közben időnként eszik, beszélget a háttérben pedig szól a zene és/vagy a TV. Csupán a megkérdezettek 29 százaléka nyilatkozott úgy, hogy tanulás közben nem vonja el semmi a figyelmét, csak a feladatra koncentrálnak.

Érdeemes közelebbről is megvizsgálni kik ők. Megállapítható, hogy többségében lányok, többen vannak köztük a jó tanulók, a normális családi háttérrel rendelkezők és a képzetesebb szülők gyermekei. Az is jól kirajzolódó tendencia, hogy az életkor és az évfolyam emelkedésével egyre nő azok száma, akik tanulás közben mással is foglalkoznak.

A tanulással kapcsolatos motivációkról, tanulói jellemzőkről részleteiben is igyekeztünk képet alkotni. Azt kértük a tanulóktól, hogy tanulásra, iskolára vonatkozó 23 állításról mondják meg, hogy milyen mértékben értenek egyet, mennyire jellemzőek rájuk. Az eredeti négyfokú skálát (teljes mértékben, inkább igen, inkább nem, egyáltalán nem)

átszámoltuk egy százfokú skálára. A százfokú skálán az 5 pont feletti pozitív vagy negatív irányú eltérések a statisztikailag jelentősek. Az állításokkal való egyetértés mértékét összefoglalóan az alábbi táblázat mutatja.

Mennyire értesz egyet az alábbi kijelentésekkel?

(az egyetértés mértéke százfokú skálán és a nem tudom válaszok százalékos aránya)

	Pontszám (százaskálán)	Nem tudja (százalék)
A legtöbb tanár igyekszik annyit segíteni a diákoknak, amennyit csak lehet.	90	2
Az iskolában sok olyat tanulunk, ami az életünkben hasznos lesz.	88	1
Ha jó jegyet kapok az iskolában, az egész család örül.	88	2
Minden feladatot, amellyel megbíznak, igyekszem jól elvégezni.	87	1
A legtöbb tanár a jó munkára mindig jó minősítést, jó jegyet ad.	86	2
Az iskolában megtanítanak tanulni.	86	3
Amelyik tárgy érdekel, abban nagyon szorgalmasan dolgozom.	86	1
A legtöbb tanár olyan lelkesen tanít, hogy a gyerekek megszeretik a tárgyat.	81	4
Igyekszem minden órára olyan jól felkészülni, ahogy csak tudok.	77	3
Szívesen beszélgetek szüleimmel arról, hogy mi történt az iskolában.	70	2
Sokszor annyira leköt az, amit az iskolában tanulok, hogy még utána is sokat foglalkoztat.	67	2
Örülök, hogy a társaim észreveszik, hogy jól dolgozom.	67	5
Felélénkít, ha új dolgok tanulásába kezdek.	66	2
Túl sok iskolai foglalkozás van.	43	4
Nem érdekelnek az osztályzatok.	42	7
Csak akkor szeretem a házi feladatot csinálni, ha van valaki a közelemben, aki segíthet.	38	4
Ha nagyon nehéz az iskolai vagy házi feladat, általában abbahagyom az erőfeszítést.	33	6
Amit az iskolában tanulunk, annak nagy része nem érdekel.	30	5
A tanárok túl sokat kívánnak, s keveset segítenek a gyerekeiknek.	23	9
Az iskola unalmas.	22	7
Mindig találok kifogást, ha nincs kész a házi feladatom.	21	3
Ha egy gyerek rossz jegyet kap, általában a tanári is hibás.	20	7
Mindig az utolsó pillanatban készítem el a házi feladatot.	18	1

Az iskola tanulóinak tanulási motivációjáról alapvetően pozitív kép rajzolódik ki. A legnagyobb egyetértés abban volt, hogy a legtöbb tanár igyekszik annyit segíteni a diákoknak, amennyit csak lehet, százfokú skálán mérve 90 pont. Szintén nagyon magas, 85 pont feletti egyetértésről számoltak be az iskolában tanultak életben való hasznosíthatóságáról, az értékelés megbízhatóságáról, arról, hogy ha jó jegyet kap egy diák azt otthon pozitív érzelmi

töltettel viszonyozzák, megerősítést kap, illetve fontos, hogy saját bevallásuk alapján az érdeklődésüknek megfelelő területen szorgalmasan dolgoznak. E mellett a tanulók többsége - bár már koránt sem mindenki - úgy véli, igyekszik minden órára olyan jól felkészülni, ahogy csak tud, szívesen beszélget szüleivel arról, hogy mi történt az iskolában, többeket annyira leköti az, amit az iskolában tanul, hogy még utána is sokat foglalkoztatja, örömmel tölti el, ha az osztálytársai észreveszik, hogy jól dolgozik, továbbá minden második tanulót felélénkíti, ha új dolgok tanulásába kezd - legalábbis saját bevallásuk alapján. Fontos kiemelni, hogy legtöbb pozitív tartalmú kijelentéssel magasan egyetértenek a tanulók, s az elutasított kijelentések (50 pont alattiak) negatív tartalmakat jelölnek.

A beérkezett válaszok alapján az eredeti 23 kérdés segítségével 5 összetett indexet szerkesztettünk a tanulási motiváció összetevőiről: szociabilitási mutató, kompetencia, érdeklődés, felelősség és követelmény. A mutatókat olyan itemanalízis segítségével alakítottuk ki, mely során kiszámítottuk, hogy az egyes itemek (kérdések) miképpen korrelálnak egymással. Az elemzés során öt - egymástól jól elkülöníthető - kérdéscsoport alakult ki, amely csoportokon belül az egyes itemek magas korrelációban álltak egymással.

Az összesített mutatókról elmondható, hogy a legalacsonyabb pontszám az érdeklődés és a szociabilitás tárgykörében mérhető, a százfokú skálán mért 71-72 pont azonban nem ad okot aggodalomra. Magasabb elégedettségről számolhatunk be a követelményekkel kapcsolatosan (79 pont). 80 pont feletti értékek a kompetencia és a felelősség összetevői körében mérhetőek.

Nemek tekintetében elmondható, hogy a lányok körében magasabb felelősségtudatot és szociabilitást mértünk a tanulási motivációk körében. A szülő iskolai végzettsége is hatással van a tanulási motiváció összetevőire, a képzettebb szülők gyermekeinél magasabb a kompetencia, a felelősség, az érdeklődés és követelmény szintje, míg a szociabilitásra nincs hatással. Az is kimutatható, hogy a sérült családi háttér élményével rendelkező tanulók körében a felelősség -8 ponttal, a kompetencia és a követelmény -6, a szociabilitás pedig -5 ponttal van alacsonyabb szinten.

Az évfolyam dimenziójában vizsgálva a kérdést jól kirajzolódó tendencia, hogy a III-IV. osztályos tanulók körében a legnagyobb a tanulási motiváció, valamennyi összetevő értéke itt a legmagasabb, s az évfolyamok emelkedésével általában csökken. Különösen nagy az eltérés a tanulás során tanúsított felelősség kérdéskörében, míg az alsósok körében 92 pont mérhető, az V-VI. osztály tanulói körében pedig 81, addig a VII-VIII. évfolyamba járó diákoknál már csak 75 pont. De nagy a visszaesés az érdeklődés területén is, az alsó

tagozatban mért 82 pont, felsőben 67-re csökken, de csökken a tanulás szociális összetevőinek fontossága is.

Természetesen a tanulási motiváció leképeződik a tanulmányi eredményekben, kimutatható, hogy a gyenge tanulók sokkal kevésbé motiváltak, mint a jó vagy jeles rendű diákok. A gyenge tanulók index értéke mind az öt dimenzióban 70 pont alatt marad, míg a jeles tanulóknál mindenhol 80 feletti az érték.

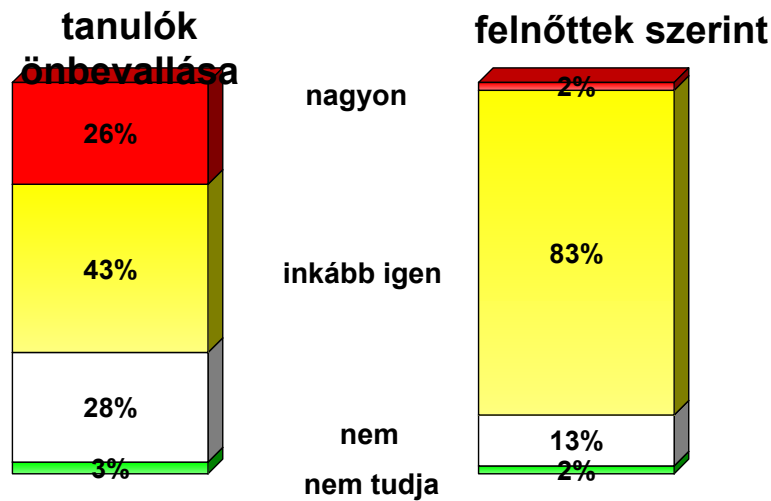
Az egyes indexek értékei a tanulmányi eredmény dimenziójában
(százfokú skálán)

	<i>átlag</i>	<i>gyenge tanulók</i>	<i>közepes tanulók</i>	<i>jó tanulók</i>	<i>jeles tanulók</i>
<i>Érdeklődés</i>	71	58	66	72	82
<i>Szocabilitás</i>	72	58	64	73	81
<i>Követelmény</i>	79	68	77	80	84
<i>Kompetencia</i>	81	69	77	81	88
<i>Felelősség</i>	81	63	75	83	88

A tanulási motiváció egyik fontos alkotórésze, hogy a tanulók vajon szeretnek-e iskolába járni. Önbevallásuk alapján a 26 százalékuk nagyon, további 43 százalékuk inkább igen választ adott, míg az ellenpóluson csupán 28 százalék található. Ahogy az várható, a motiváltabbak jobban szeretnek iskolába járni és fordítva. Érdekes összevetni a diákok önbesorolását a szülők és a tanárok véleményével. A felnőttek négyötöde szerint a gyerekek szeretnek iskolába járni, de a nagyon lelkes diákok arányát alulbecsülték, csakúgy, mint azok arányát, akik nem szeretnek iskolába járni.

Mindent összevetve a kislángi tanulók 95 százaléka jól érzi magát az általános iskolában, 45 százalékuk kifejezetten nagyon jól.

Szeretnek a diákok iskolában járni?

A tanulási motivációról szóló fejezet végén szólunk kell arról is, hogy mely tantárgyak a tanulók kedvencei. A legtöbbet említetést a testnevelés, a matematika és a biológia kapta, míg többletismeretet és felzárkóztatást az idegen nyelvekből, történelemből, magyarból és matematikából igényelnének magasabb számban.

	Kedvence	Többletismertet igényel belőle	Felzárkóztatást szeretne belőle
testnevelés	58	16	8
matematika	44	42	31
biológia	40	14	5
rajz	34	1	1
magyar nyelv és irodalom	25	16	24
történelem	25	17	10
földrajz	23	8	4
technika	20	6	1
éneke-zene	17	13	2
idegen nyelv	16	21	23
fizika	11	5	8
környezetismeret	8	6	2
osztályfőnöki óra	7	1	0
kémia	4	4	6
olvasás	2	15	6

említések száma

5. AZ ISKOLA JELENLEGI ÁLLAPOTA

A minőségbiztosítási rendszer fontos alkotórész a folyamatos helyzetképek, a pillanatnyi állapotok számbavétele, vázolója, mely pillanatkép szükségszerűen kiterjed a szülők és az iskola kapcsolatára, az iskolai munka értékelésére, a tanulók, a szülők és a pedagógusok iskolához való viszonyára, a technikai felszereltségre, a jogok érvényesülésére valamint a az iskola potenciális szövetségeseire.

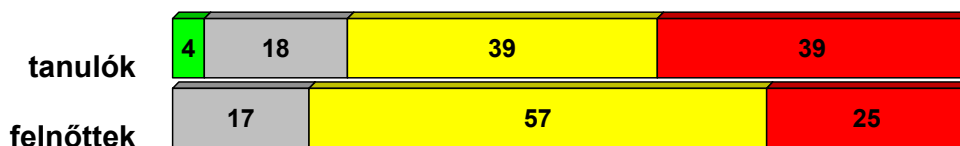
Ha egyetlen szóval kellene jellemezni a Kislángi Általános Iskolát, a pedagógusok és a szülők kivétel nélkül pozitív tartalomra asszociálnának. Amikor erre kértük a szülőket és a tanárokat, a legtöbben a "jó" választ említették (18 fő), többen a sokszínűséget, sokoldalúságot hangoztatták (6 fő). E mellett az iskola jellemzői a nyitottság, a gyermekközpontúság, a fejlődési lehetőség is.

Büszkeség tárgyai	Szégyellnivalók
művészetek, jó tanárok, számítástechnika, kézilabda csapat, osztálytársak, szakkörök, tornaterem, tantermek, tisztaság, könyvtár, kultúrház, sok a barátja, sokoldalúság, hogy itt tanulhat, szép	rossz tanulók, rossz táblák, illemhelyek, csapatok, felsősök viselkedése, csúfolás, egyes diákok viselkedése

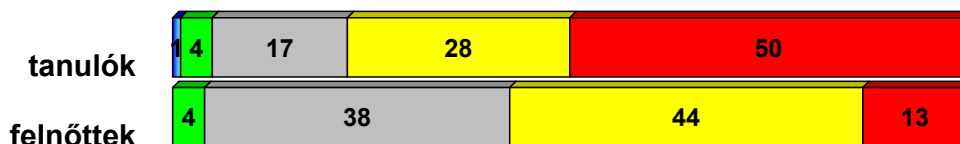
A diákokat arról kérdeztük, hogy mi az amire büszkék, illetve mi az amit szégyellnek az iskolában. A büszkeség legfontosabb tárgya a jó tanárok (26 említés), de sokan említették a tantermeiket (18), a tornatermet (10), a számítástechnikát (15) és az osztálytársakat, barátokat is (11). Az alapvetően pozitív hozzáállást, pozitív véleményt jelzi az is, hogy sokkal kevesebb minden ad okot szégyenkezésre, mint ami büszkeséggel tölti el a tanulókat. Arra kérdésre, hogy mit szégyellnek a tanulók az iskolában a legtöbben (47 fő) határozottan kijelentette, hogy semmit. Az egyetlen komolyabb szégyellnivalót az illemhelyek és vizesblokkok állapotában (44) látják a tanulók, illetve néhányan a rossz tanulókat és egyes diákok viselkedését említették.

Osztályzat az iskola ....

...tisztaságára

...szaktantermeinek felszereltségére

■ elégtelen ■ elégséges ■ közepes ■ jó ■ jeles

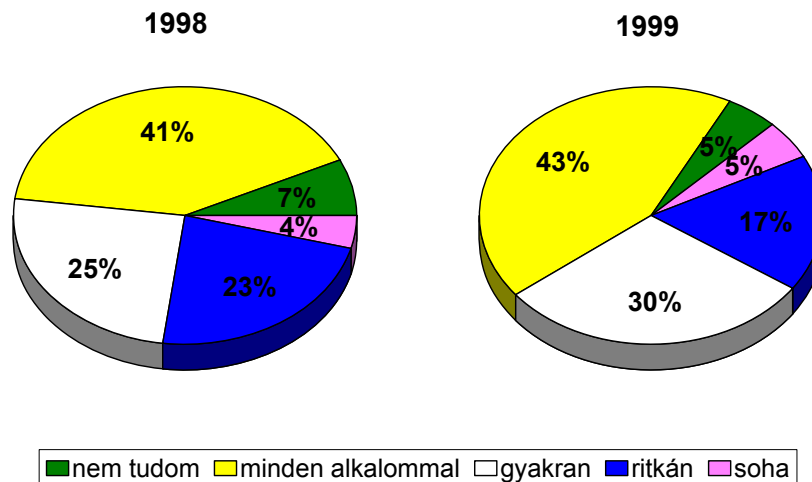
százalékos megoszlás

Az iskola tisztaságával a szülők, a tanárok és a diákok is elégedettek. A diákok az iskolai osztályzatokkal kifejezve 4,13-ra, a felnőttek (szülők és tanárok) 4,09-re értékelték. ennél valamivel rosszabb minősítést kapott a szaktantermek felszereltsége, míg a diákoknak 50 százaléka adott jeles osztályzatot, addig a tanárok és a szülők 13 százaléka. Átlagban kifejezve a diákok 4,23-ra, a felnőttek 3,67-re értékelték az egyes szaktantermek ellátottságát. Az eltérő minősítés, eredmény alapvetően a tanárok és a tanulók eltérő kompetencia szintje miatt van.

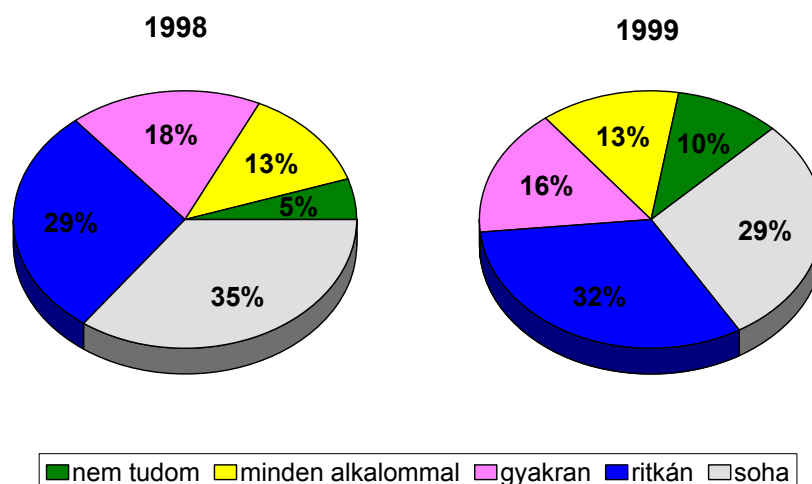
Az iskola technikai felszereltségével és az általános tisztasággal egy kicsit elégedettebbek a lányok valamint a harmadik és negyedik osztály tanulói.

Az iskola szempontjából nem csak az érdekes, hogy a diákok maguk hogyan vélekednek iskolájukról, hanem az is legalább ilyen fontos, hogy a szülők hogyan viszonyulnak az oktatási intézményhez. A közoktatási törvény 14.§ 2/d. bekezdése előírja, hogy a szülő kötelessége hogy “rendszeres kapcsolatot tartson a gyermekével foglalkozó pedagógusokkal”. Ha ez nem lenne leszabályozva, akkor is joggal elvárható magatartás minden felelősségteljesen gondolkodó szülőtől, hogy gyermekek iskolai oktatását, nevelést a pedagógussal való személyes konzultációk segítségével is figyelemmel kísérje. Ennek két intézményesített és az iskolák által bejárattott módja van, a szülői értekezlet és a fogadóóra.

A szülők részvételi aktivitása szülői értekezleten

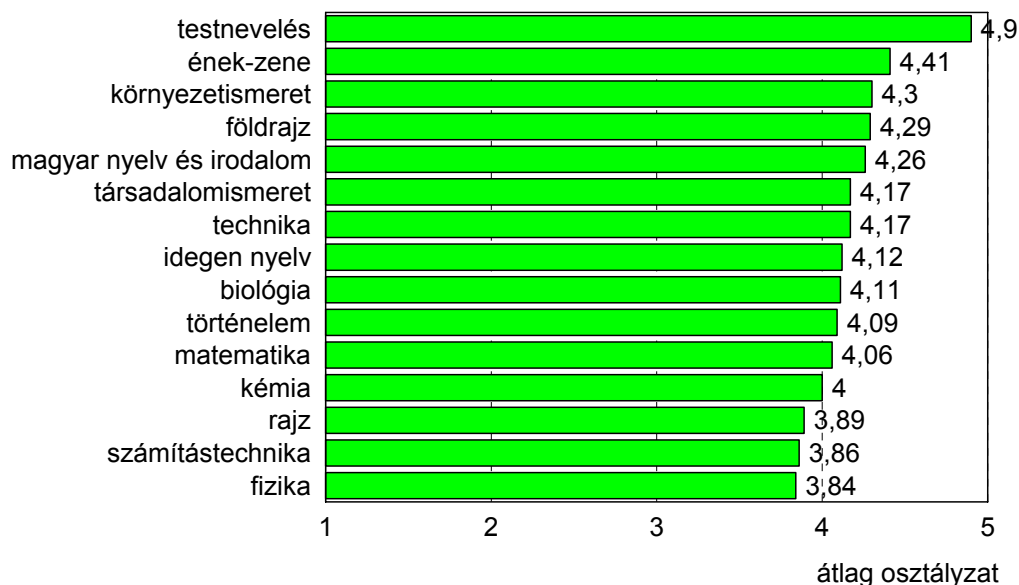

A szülők részvételi aktivitása fogadóórákon

A szülői értekezletekre a szülők több mint kétharmada idén is gyakran vagy minden alkalommal eljár, 17 százalékuk ritkán, 5 százalékuk pedig soha nem vesz részt ezeken a tájékoztatókon. Megállapítható, hogy a jó tanuló diákok szülei még mindig rendszeresebben járnak el. A tendenciákat tekintve hasonló a helyzet a fogadóórákat illetően, azzal a különbséggel, hogy a szülők sokkal passzívabbak e kérdésben. Idén a tanulók 29 százaléka úgy vélekedik, hogy szüleiik soha, további 32 százalékuk úgy, hogy csak ritkán mennek el fogadóórára. Tavalyhoz képest a szülői értekezletek látogatottsága 7 százalékkal nőtt, ellenben a fogadóóráké 2 százalékkal csökkent.

Az oktatás színvonalának értékelése

Az egyes tantárgyak esetében az oktatás színvonalának értékelését kértük a szülőktől és a felnőttektől. Ez alapján a legnagyobb elégedettség a testnevelés esetében mérhető, iskolai osztályzatokkal kifejezve 4,9 az átlag. A legtöbb tantárgy jó minősítést kapott, többségüket 4,0-4,4 között értékelték a válaszadók. Ennél rosszabbnak a rajzot, a számítástechnikát és a fizikát minősítették a tanárok és a szülők, de az átlageredmény ezeknél is meghaladja a 3,5-öt. Érdeemes megnézni, hogy az egyes tantárgyak színvonaláról alkotott vélemények tekintetében miben különbözik a tanárok és a szülők véleménye. Megállapítható, hogy a szülők elégedettebbek a magyar nyelv és irodalom, az idegen nyelvek, a kémia, a környezetismeret, a technika és földrajz oktatásának minőségével, míg a tanárok a rajzoktatást értékelték az átlagnál jobbnak. Összességében az oktatás színvonalának minősítése 4,07 ötfokú skálán kifejezve.

Az iskola azonban nem csak az adott tantárgyak oktatását végzi, hanem számos kiegészítő szolgáltatást is nyújt a tanulóknak - illetve közvetve - a szülőknek. Ilyen például a napközi, a sportolási lehetőségek, az iskolai étkezés vagy a korrepetálás. A minőségbiztosításnak ezekre a szolgáltatási területekre is ki kell terjednie, így nem lehet közömbös, hogy a szolgáltatást "vásárló", megrendelő szülők és a szolgáltatást nyújtó tanárok hogyan vélekednek ezekről a területekről.

A szülők és a pedagógusok egyetértenek abban, hogy a legjobbnak minősíthető területek az ebédelési lehetőség, a kiegészítő oktatási tevékenységek színvonala és választéka,

valamint a hagyományos oktatási tevékenység színvonala, iskolai osztályzatokkal kifejezve 4,00 feletti az elégedettség. E mellett a tanárok a tanulók iskolai sportolási lehetőségeit, a korrepetálást és a gyerekek kora reggeli, illetve késő délutáni felügyeletét tartják még problémamentesnek.

A szülők valamivel kritikusabbak, ám abban egyetértenek a tanárokkal, hogy az idegennyelv-tanulási lehetőségek választéka, a tanulószobai lehetőség, a tanárok nevelési módszerei és a napközi színvonala csupán közepesre minősíthető.

Az iskolai szolgáltatásokkal való elégedettség (iskolai osztályzatokkal kifejezve)

	Tanárok szerint	Szülők szerint	Eltérés
ebédelési lehetőséget	4,19	4,22	+0,03
kiegészítő oktatási tevékenységek választékát	4,40	4,10	-0,30
kiegészítő oktatási tevékenységének színvonalát	4,04	4,10	+0,06
az oktatás színvonalát	4,04	4,09	+0,05
iskolai sportolási lehetőségek választékát	4,15	3,95	-0,2
a korrepetálást	4,04	3,85	-0,19
a nyelvoktatás színvonalát	3,95	3,80	-0,15
az idegennyelv-tanulási lehetőségek választékát	3,76	3,77	+0,01
a gyerekek kora reggeli, késő délutáni felügyeletét	4,09	3,75	-0,34
tanulószobát	3,38	3,56	+0,18
a tanárok nevelési módszereit	3,60	3,55	-0,05
napközi színvonalát	3,63	3,25	-0,38
a tanulószoba színvonalát	3,56	3,23	-0,33

átlag osztályzat

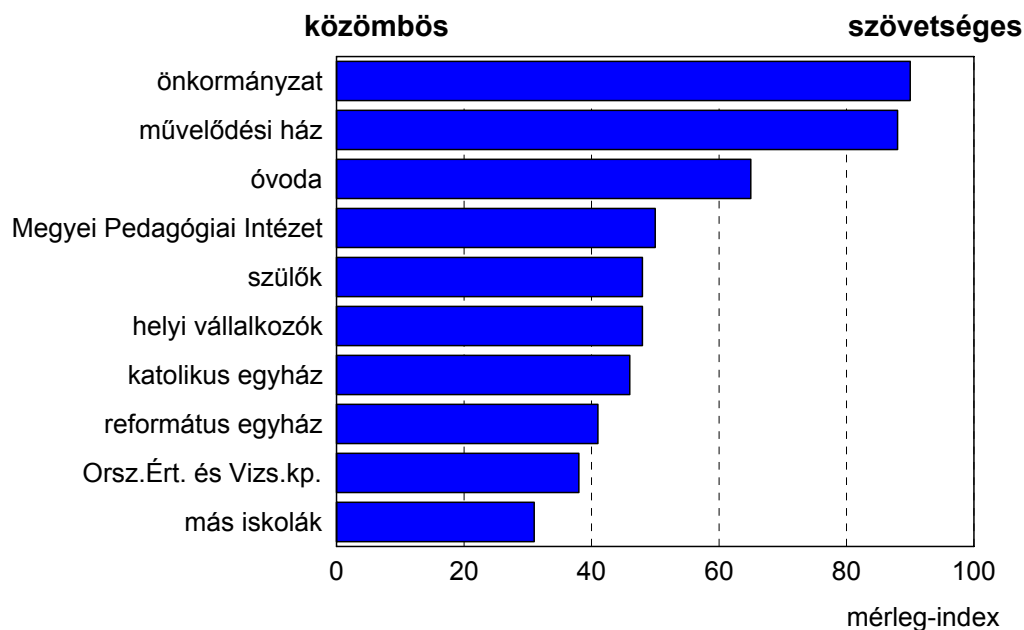
Az iskola nem elszigetelten tevékenykedik, hanem számos más helyi és regionális intézménnyel, szervezettel áll kapcsolatban. E kapcsolatok minősíthetők pozitív, negatív illetve semleges előjellel aszerint, hogy az iskolával szövetségese, ellenséges közömbös viszonyt alakítottak ki. A kérdőívben arra kértük a szülőket és a pedagógusokat, hogy minősítsék ilyen szempontból az egyes partnerszervezeteket.

Az általunk felsorolt 10 intézmény, szervezet közül egyiket sem minősítették a válaszadók ellenségesnek, a mérleg-indexen kifejezett viszony valamennyi esetében pozitív előjelű. A legfontosabb szövetségese az önkormányzat és művelődési ház a szülők és a tanárok is +85 pontra értékelték a kapcsolat fontosságát és partnerségét. Az óvoda megítélése nem ilyen egyértelmű, míg a szülők +75 pontra értékelték a pedagógusok csupán +55-re. A

Megyei Pedagógia Intézet, a helyi vállalkozók, az egyházak, az értékelési főhatóság csupán közepesen fontos szövetséges lehet, míg más iskolákkal inkább közömbös a kislángi iskola viszonya. Érdekes megnézni, hogyan tekintenek a szülőkre a pedagógusok és az érintettek. Míg a szülők +60 pontot adtak maguknak, a tanárok csupán +37 pontnyira tekintik az iskola szövetségesének a szülőket.

Az iskola szövetségei

A középiskolásoknak érdekeik védelmére, képviseltük ellátásra jogosultak önkormányzó testületet létrehozni. A diákképviselőket az osztályközösségek választás útján delegálják az iskolai diákönkormányzatba, melynek működési kereteit, anyagi és technikai feltételeit törvény garantálja.

Korábbi ifjúságkutatásaink alapján állítható, hogy általában az iskola világában a három hatalmi ág nem különül el egymástól. Elméletileg - korlátozottan ugyan, de megosztott a nevelőtestület és a diákönkormányzat között a "törvényhozói" hatalom, a gyakorlatban ez azonban nem érvényesül. Annak, hogy a jogszabályok által biztosított demokratikus elvek maradéktalanul érvényesülhessenek az iskolákban a legfőbb letéteményese a jól működő diákönkormányzat, ilyet azonban nagyon nehéz találni.

A diákönkormányzatok munkáját és egyben a diákjogok érvényesítését igen megnehezíti az a helyzet, hogy az érdekvédelmet azzal a hatalommal szemben kell kifejteni, amelyik elköveti az érdek- vagy jogsérelmet, s egyben ez az a hatalom, amelyik a

jogorvoslatot gyakorolja az iskola falain belül. Érdeemes tehát megvizsgálni, hogyan vélekednek a tanulók az egyes diákjogi problémákról.

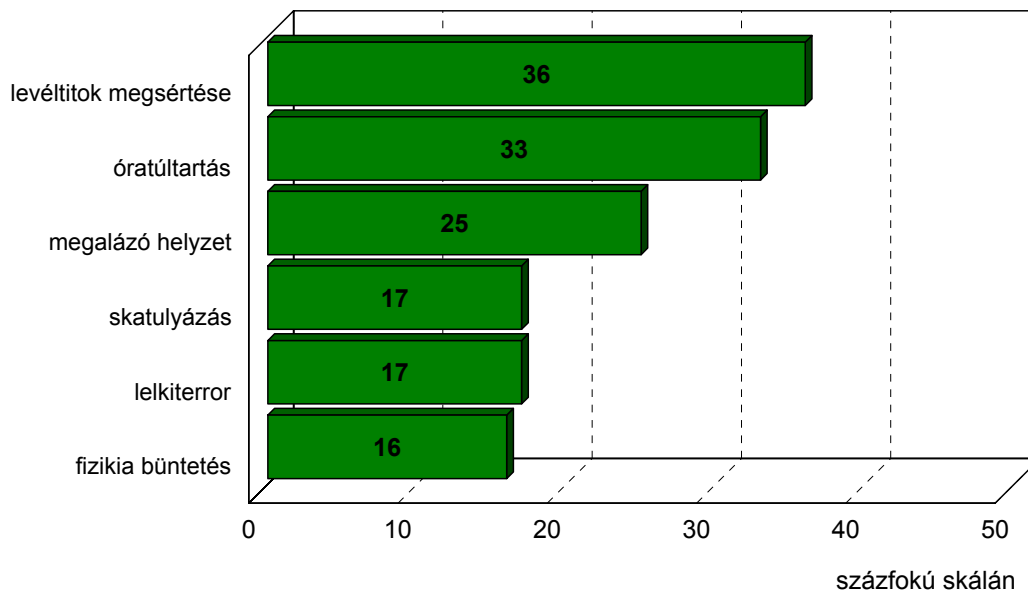
Az iskolával, a diákjogokkal kapcsolatos kérdésblokkban először az iskola világával, belső fegyelmeivel kapcsolatban tettünk fel kérdéseket. Az iskolai házirend ismerete általánosnak mondható, az erre vonatkozó válaszok indexe százfokú skálán 72 pont. A házirend betartása már nem ilyen magától értetődő, a diákok saját véleménye szerint ők maguk lényegében nem tartják be a házirendet, ennek indexe csak 47 pont, ami az ötven pontos határ alatt van. Ezzel szemben pozitívan nyilatkoztak a házirend betartásával kapcsolatban a tanárokról, akik a rájuk vonatkozó részeket sokkal inkább betartják, mint a diákok (84 pont). A házirend ismerete inkább a lányokra jellemző, míg betartásáról elmondható, hogy azt a jobb tanulók veszik komolyan.

A házirend mellett rákérdeztünk két tipikus iskolai fegyelmi problémára is. Az igazolatlan hiányzás saját bevallásuk alapján nem jellemző tanulókra (22 pont a százfokú skálán), ebben különösen a fiúk, a rosszabb tanulók és a felsőbb évfolyamba járók "jeleskednek", utóbbiaknál az index értéke már 28 pont. Ennél jellemzőbb, szinte általános a tanóra mentének zavarása beszélgetéssel, levelezéssel, ennek értéke 62 pont a százfokú skálán. Az előzőhöz hasonlóan itt is a rosszabb tanulók és magasabb évfolyamok esetében mértünk magasabb értéket.

Az iskola fegyelmi életére vonatkoznak a diákok sérelmei is. A diákjogok deklarálása óta egyre kevesebb helyen fordul elő, hogy a pedagógus lelkileg vagy fizikailag bántja a tanulókat. Mi hat tipikus diáksérelmet soroltunk fel, és megkérdeztük, hogy mennyire jellemzőek ezek az iskolára.

Mint az alábbi diagramból is látszik, ezek a sérelmek általában nem jellemzőek a kislángi iskolákra. Egyetlen item sem került az ötven pontos határ közelébe. A legjellemzőbb diákjogi problémák hogy a diák levelét a tanár órán elveszi és elolvassa, valamint az óratúltartás, százfokú skálán 33-36 pont az index értéke.

Diákjogok megsértése

Az országos és a települési közvélemény-kutatások egyik állandó kérdése az egyes társadalmi, politikai intézmények iránti bizalom alakulásának mérése. Az egyes intézmények iránti lakossági bizalom megmutatja a demokratikus intézményrendszer stabil és gyenge elemeit egyaránt. Az iskolás korosztályban eddig nem nagyon vizsgálták bizalom és rokonszenv kérdéseket, pedig alapvető fontosságú, hogy a felnövekvő generációk tagjai a szocializáció egyes szereplőiről hogyan vélekednek, mit gondolnak róluk. Ennek megfelelően arra kértük a diákokat, hogy nyilvánítottak véleményt bizonyos személyek vagy csoportok iránti bizalmukról.

Bizalom-indexek alakulása az évfolyam mentén (százfokú skálán kifejezve)

	átlag	III-IV. évf.	V-VI. évf.	VII-VIII. évf.
szüleid	95	96	95	94
osztályfőnököd	89	99	88	83
tanáraid	79	95	77	69
az iskola vezetői	77	91	76	68
barátaid	73	79	74	69
diákönkormányzat	68	87	66	62
a papban	59	73	68	41

A fiataloknak véleményezésre feltett személyek közül magas bizalmat mértünk a szülők és az osztályfőnök tekintetében, százfokú skálán 89-95 pont az index értéke. Az összes

többi érték is az 50 pontos elégedettségi határ fölött van, ám a bizalom nagysága inkább csak közepesnek mondható. A legkisebb mértékű bizalom a pap személye iránt van, 59 pont, de ahogy az várható a hívő tanulók körében ennél magasabb 70 pont az index értéke. Pozitív, hogy egyik, szocializációs hatással rendelkező személyt sem utasítják el, nem mérhető egyértelmű bizalmatlanság.

Érdeemes megnézni, hogyan alakulnak az egyes bizalomindexek az évfolyam (és az életkor) emelkedésével. Jól látható, hogy évfolyam emelkedésével folyamatosan csökken a bizalom nagysága, nő a bizalmatlanság. Különösen nagy- mértékben csökken az iskolai évek során tanárok (-26 pont), az iskola vezetői (-23 pont) és a pap (-32 pont) iránti bizalom nagysága.

Az iskolai légkört, a tanulók hangulatát iskolához való viszonyát alapvetően jellemzi az, hogy a tanulók milyen személyes vagy globális iskolai problémáktól tartanak, szoronganak.

A tanulók többsége az általunk felsorolt események bekövetkezésétől fél, nyugtalanítja. Legtöbbször attól félnek, hogy nem sikerül valamilyen fontos dolgot rossz jegyet kapni. A tanulók 50 százaléka nagyon, további 33 százaléka inkább igen választ adott. Hasonlóan szorongás forrása lehet a munkanélkülivé válás esélyét is.

A kérdezett tanulók 43 százaléka nagymértékben tart attól, hogy ha nem csinál házi feladatot, kiderül, illetve a tanárok megszidják valamiért. Ezek a mutatók azt jelzik, hogy az iskolában igen komoly hierarchia uralkodik, s a tanulók az elfogadott szabályok megsértésétől tartanak. Kis mértékben félnek attól is, hogy az iskolában megalázó helyzetbe hozhatják őket, valamint tartanak a baráti körből való kikerüléstől.

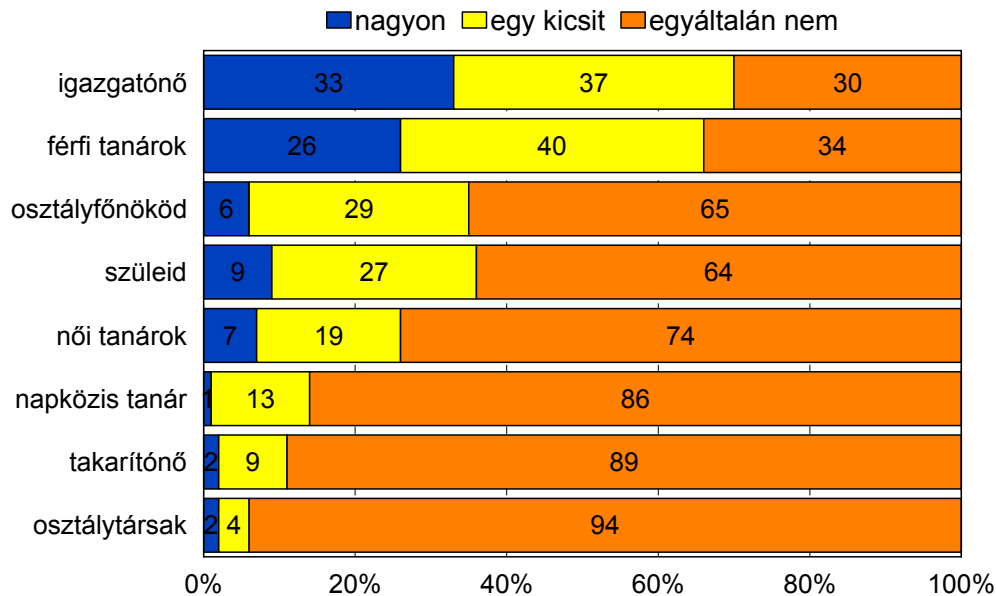
Félsz a következő események bekövetkezésétől?

	nagyon %	inkább igen %
Nem sikerül valamilyen fontos dolgot, rossz jegyet kapsz.	50	33
Ha végzel az iskolában nem kapsz majd munkát, munkanélküli leszel.	61	11
Nem csinálsz házi feladatot és kiderül.	43	21
Megszidnak a tanáraid.	33	25
A baráti köröd kiközösít.	30	24
Az iskolában megalázó helyzetbe hoznak tanáraid.	32	18

Az alapvető demográfiai változók közül a nem és a szülő iskolai végzettsége szegregálja a véleményeket. A lányok jobban attól, hogy az iskolában megalázó helyzetbe

hozzák őket, hogy a tanárok megszidják, illetve hogy a baráti körük kiközösíti őket. Míg az alacsonyabban kvalifikált családból kikerült gyerekek kevésbé félnek az iskolai retorzióktól, addig a képzettebb szülők gyermeki az átlagosnál jobban tartanak attól, hogy kiderül, ha nem csinálnak házi feladatot, rossz jegyet vagy szidást kapnak tanáraiktól.

Mennyire félsz, tartasz az alábbi személyektől?

Az empirikus adatfelvétel során olyan adatokat is gyűjtöttünk, amely alapján képet kaptunk arról, hogy a diákok személy szerint kiktől félnek leginkább s kiktől legkevésbé. A legtöbb tanuló az igazgatói tekintélyt tiszteletben tartva valamennyire fél az igazgatónőtől, 33 százalékuk nagyon, további 37 százalékuk egy kicsit tart tőle. A férfi tanároktól is inkább tartanak a tanulók mindössze 34 százaléka nyilatkozott úgy, hogy egyáltalán nem fél tőlük. Az osztályfőnöktől, a szülőktől és a női tanároktól a tanulók egyharmada tart, míg a napközi tanároktól, a takarítóktól és az osztálytársaktól egyértelműen nem félnek a diákok.

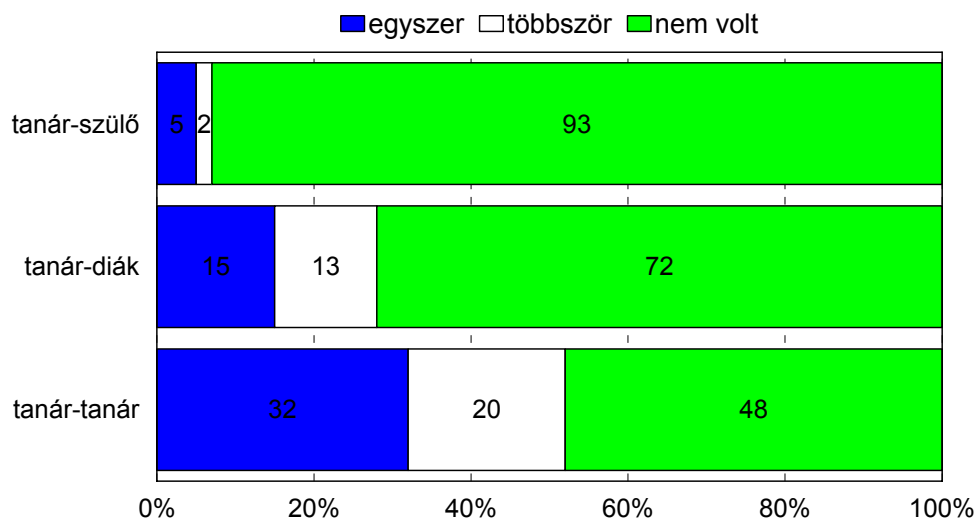
A fiúk az átlagnál jobban félnek az osztályfőnököktől és a férfi tanároktól, míg a lányok az igazgatónőtől. Az is jellemző tendencia, hogy az évfolyam emelkedésével az egyes tanároktól, személyektől tartó, szorongó diákok aránya. A tanulmányi eredménytől e kérdések megítélése független.

6. ISKOLAI KONFLIKTUSOK

Az iskolán belüli élet - mint minden társadalmi szintér - nem mentes a konfliktusoktól. Ezek a konfliktusok sokféle dimenzió szerint alakulhatnak, lehetnek intézményen belüli interperszonálisak, intézmények és személyek közötti vagy éppen intézmények közötti, s a konfliktusban résztvevő egymáshoz való viszonya szerint lehetnek hierarchizáltak vagy egymás mellé rendelték. Az iskola világában a leggyakoribb konfliktusforrás interperszonális melynek hierarchizált változata a tipikus tanár-diák konfrontáció, de előfordulhat az iskolavezetés-tanár dimenzióban is. Gyakori az egymás mellé rendelt szereplők közötti összetűzés, érdekellentét is (diák-diák, tanár-tanár, tanár-szülő).

A kutatás során kiderült, hogy a legkevésbé a szülők és a tanárok között van összetűzés, a megkérdezett szülők 93 százaléka úgy nyilatkozott, hogy nem volt még összetűzése az iskolában tanító pedagógusokkal.

Jellemző iskolai konfliktusok megoszlása

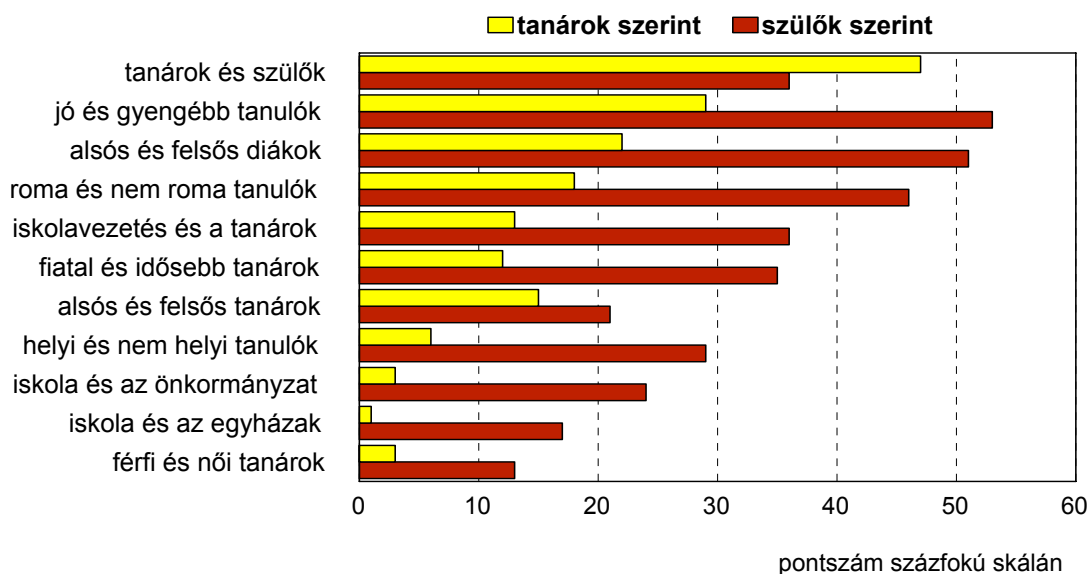

Ennél intenzívebb konfrontáció mérhető a tanár-diák relációban, a diákok 28 százalékának volt már összetűzése valamelyik tanárával. Ezen konfliktusok 68 százalékban diákoldadról a fiúk vesznek részt. A tanulmány eredménytől és a tanárral való konfliktus között csak részben van összefüggés, az egyszeri összetűzésnél nem mutatható ki korreláció, ám azon tanulók, akik úgy nyilatkoztak, hogy a többször volt már konfliktusuk tanárokkal

gyengébb tanulmányi átlagot mutatnak (2,89). Az iskolában tanító pedagógusok fele nyilatkozott úgy, hogy volt már konfliktusa kollégájával, a tanárok 20 százalékának többször is.

Gyakran beszélünk arról, hogy Magyarországon érdekkülönbségek, ellentétek vannak a társadalomban az emberek csoportjai között. Mivel az ellentétek nem egyformák, arra kértük a válaszoló szülőket és tanárokat, mondják meg, hogy véleményük szerint az egyes csoportok közötti ellentétek mekkorák a Kislángi iskola tekintetében. A kapott válaszokat százfokú skálára számoltuk át. A kapott válaszok alapján állítható, hogy a megkérdezettek szerint az ellentétek nem olyan jelentősek, csupán két csoport esetében érte el a 40 pontot, a tanárok és a szülők, valamint a jó és gyengébb tanulók közötti ellentéteknél. 30-35 pont az ellentét nagysága a roma és nem roma, valamint az alsós és felsős tanulók között az iskolában.

Az egyes csoportok közötti ellentétek nagysága

Az iskolavezetés a tanárok közötti ellentét nagysága 23, a fiatal és az idősebb pedagógusok között pedig 22 pont az érdekkülönbség nagysága a válaszoló felnőttek szerint. Érdeemes megfigyelni, hogy a szülők és a pedagógusok véleménye miben tér el egymástól. Jól látható, hogy a szülők - egy kivételével - az összes ellentétet sokkal nagyobbak látják, átlagosan 18 ponttal vélik súlyosabbnak az érdekkülönbséget. Különösen nagy az eltérés (+29 pont) az alsós és felsős tanulók közötti ellentét valamint a roma és nem roma tanulók közötti

ellentét minősítésében. A pedagógusok a tanárok és a szülők közötti ellentétet vélik +11 ponttal nagyobbaknak.

Iskolai konfliktusok forrása lehet, ha az iskolavezetés nem úgy tevékenykedik, ahogy azt a tanárok, illetve a szülők elvárják. A kutatás során kíváncsiak voltunk arra, hogy mi az, amit leginkább jónak és mi az, amit a leginkább rossznak tartanak a jelenlegi iskolavezetés tevékenységében az érintettek. Az alábbi táblázatból kiolvasható, hogy a megkérdezettek sokkal több pozitívumot említettek, mint negatív jellemzőt, s ezt is jelenti, hogy a szülők és a tanárok elégedettek az iskolavezetés munkájával.

Pozitívumok	Negatívumok
rugalmasság (3)	egy kicsit befolyásolható az iskolavezetés
nyitottság (3)	szubjektív ítélőképesség
demokratikus légkör	szakképzetlen tanárok foglalkoztatása
támogató (5)	tanárok közötti széthúzás (2)
figyelembe veszi a kéréseket	néha egyedi eset alapján általános bírálat
képviseli az érdekeket	előítéletek
sokoldalú	
sok szakkör van (6)	
gyermekközpontú (2)	
együttműködő	
jó kapcsolat a beosztottakkal	
nevelői önállóság tiszteletben tartása	
széles látókör	
pontosság, precizitás	
problémaérzékenység	
empátia	
naprakészség (3)	

7. AZ ISKOLÁVAL SZEMBENI ELVÁRÁSOK

Az iskola deklarált feladata, hogy olyan tanulók kerüljenek ki a padokból, akik az alpműveltséget elsajátítva képesek sikeresen érvényesülni az életben. Az életben való sikeres érvényesüléshez azonban többféle képesség megléte szükséges. A vizsgálat során kiderült, hogy az általunk felsorolt képességek a válaszoló diákok szerint - a verekedni tudás kivételével - mind fontosak. A megfelelő önismeret, a szaktudás, a jólneveltség és az egészséges életmód fontossága 85 pont feletti pontszámot kapott. Az idegen nyelvi ismeret és a közéleti aktivitás csak közepesen fontosak.

Nemek tekintetében vizsgálódva kiderült, hogy a fiúk valamivel fontosabbnak érzik a verekedni tudást (+16 pont az eltérés) és egészséges életmódot, míg a lányoknak a jólneveltség a fontosabb. Az is megfigyelhető, hogy a szülő képzettségi szintjének növekedésével nő a szaktudás, az együttműködési képesség és az egészséges életmód fontossága, ugyanakkor csökken a verekedni tudás jelentősége. Mindez azt mutatja, hogy a sikeres érvényesüléshez szükséges képességekről való gondolkodás, átöröklődik, újratermelődik a szocializáció során a különböző társadalmi rétegekben.

Az életben való sikeres érvényesüléshez mennyire fontosak a következő képességek?

	diákok szerint	tanárok szerint	szülők szerint
önismeret	90	95	95
jólneveltség	87	72	92
egészséges életmód	86	73	88
szaktudás	85	91	94
együttműködési képesség	84	85	91
kreativitás, ügyesség	82	90	90
idegen nyelv ismeret	76	76	83
közéleti aktivitás	73	72	88
verekedni tudás	28	8	15

pontszám százfokú skálán

A tanulók véleményétől csak árnyalatnyilag tér el a tanárok és szülők értékelése a fontos képességekről. A felnőttek megfelelő önismeretet, a kreativitást és a szaktudást még fontosabbnak, míg a verekedni tudást még kevésbé fontosnak vélik. Érdekes a jólneveltség kérdésének megítélése, melyet a szülők érznek a legfontosabbnak (92 pont) s a tanárok a

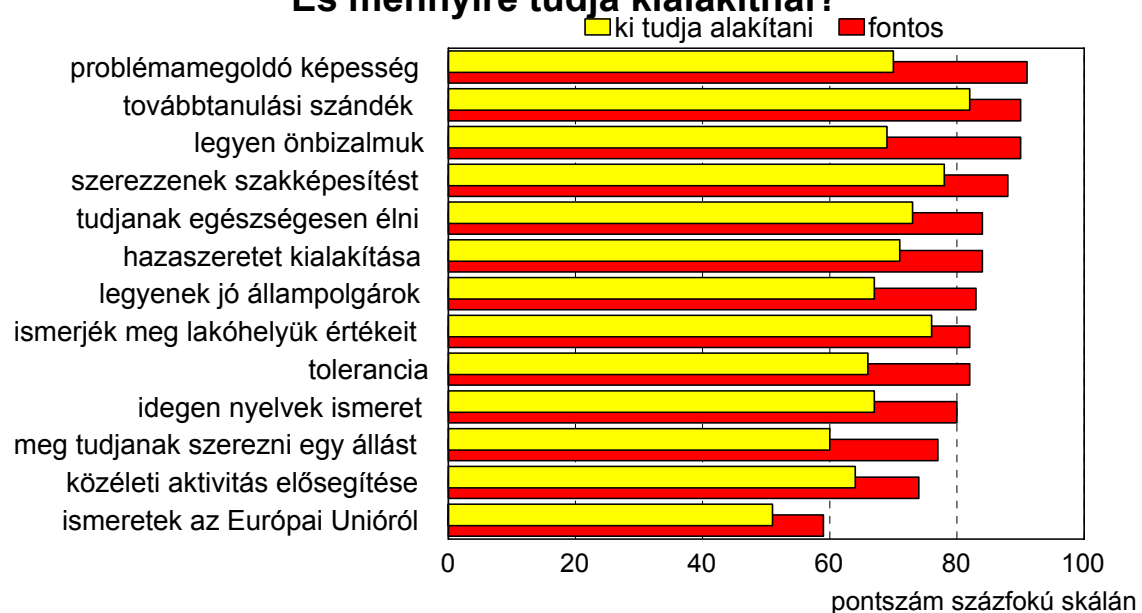
legkevésbé annak (72 pont). Szintén ez a tendencia jellemzi a egészséges életmód és a közéleti aktivitásról alkotott véleményekre.

A kutatás során arra is rákérdeztünk, hogy az iskola milyen képességek kifejlesztésére törekedjen. A kérdés szó szerint így hangzott: *A következő képességeket a tanulók elsajátíthatják az alatt az idő alatt, amíg kötelesek iskolába járni. Ön szerint mennyire fontos, hogy az iskola törekedjen a következő képességek kifejlesztésére. Értékeljen az iskola érdemjegyeknek megfelelően egytől ötig.* A kapott válaszokat százfokú skálára vetítettük.

A diagramból jól látszik, hogy a kérdőívben szereplő legtöbb képesség kialakítását, elsajátítását nagyon fontosnak tartják a megkérdezettek. A legfontosabbak a szakképesítés megszerzése, a továbbtanulási szándék kialakítása, az önbizalom fejlesztése és a problémamegoldó képesség növelése. A rangsor végén a közéleti aktivitás elősegítése és a megfelelő európai uniós ismeretek kialakítása szerepel, de ezek fontossága is meghaladja az 50 pontos határt.

Mennyire fontos, hogy az iskola kialakítsa az alábbi készségeket?

És mennyire tudja kialakítani?

Mivel ezen képességek kialakításának fontossága az egész társadalomban közmegegyezés szerű, itt csak árnyalatnyi különbségek vannak az egyes társadalmi-demográfiai illetve státusz csoportok között. Mérhető különbség, hogy az egészséges életmód, a hazaszeretet kialakítását valamint szakképesítés biztosítását fontosabbnak vélik a férfiak. Az életkor dimenziójában vizsgálva a kérdést megállapítható, hogy az idősebbek számára fontosabb, hogy az iskola önbizalmat adjon, megtanítsa egészségesen élni, fejlessze

a problémamegoldó képességet, hazaszeretetre neveljen, valamint megfelelő ismereteket nyújtson a lakóhely értékeiről.

Az iskolához való viszony alapján a tanárok szerint az egészséges életmód, a tolerancia, a hazaszeretet és a problémamegoldó képesség kialakításának fontossága átalag feletti, míg a szülők a szakképesítésre, az állás megszerzésre és a jó állampolgárokká való nevelésre helyeznék nagyobb hangsúlyt.

Arra a kérdésre, hogy az iskola mennyire tudja kialakítani ezeket a képességeket, már differenciáltabb válaszok érkeztek. Leginkább a lakóhely értékeinek bemutatása, a szakképesítés megszerzése és a tanulmányok folytatására való törekvés kialakítása jellemző az iskolára a szülők és a tanárok szerint. Az állampolgári nevelés, a hazaszeretet kialakítása és az idegen nyelv megismertetése már csak közepesen jellemző. A legalacsonyabb pontszámot a magyar oktatási rendszer képzési tananyagaiba még nem szervesült EU ismeretek oktatása kapta, e téren mutatkozik a legnagyobb lemaradás.

Mennyire fontos, hogy az iskola törekedjen a következő képességek kifejlesztésére? És mennyire tudja ténylegesen kialakítani?

	elvárás	tény	különbség
problémamegoldó képesség fejlesztése	91	70	-21
legyen önbizalmuk	90	69	-21
meg tudjanak szerezni egy állást	77	60	-17
legyenek jó állampolgárok	83	67	-16
tudjanak együtt élni különböző származású emberekkel	82	66	-16
beszéljenek idegen nyelveket a tanulók	80	67	-13
hazaszeretet kialakítása	84	71	-13
tudjanak egészségesen élni	84	73	-11
szerezzenek szakképesítést a tanulók	88	78	-10
közéleti aktivitás elősegítése	74	64	-10
törekedjenek tanulmányaik folytatására	90	82	-8
megfelelő ismeretekkel rendelkezzenek az Európai Unióról	59	51	-8
ismerjék meg lakóhelyük értékeit	82	76	-6

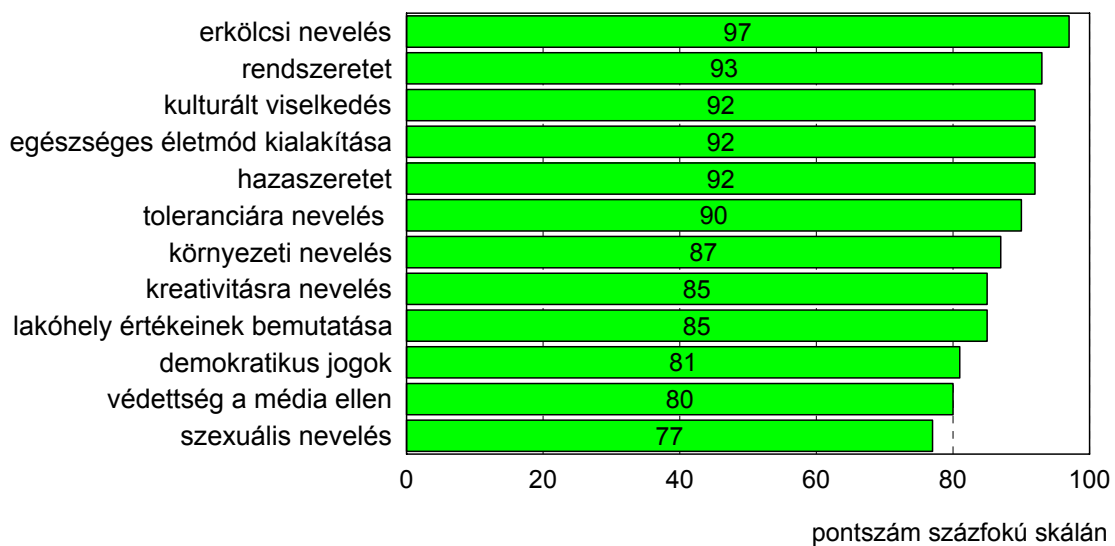
pontszám százfokú skálán

Érdeemes összevetni az elvárt képességeket és a ténylegesen kialakított képességeket. A legnagyobb különbség az önbizalom kialakításának kérdésében és a problémamegoldó képesség fejlesztésében (-21 pont) mérhető, de az állásszerzési technikák oktatásában, (-16)

az állásszerzési technikákban (-17) és a toleranciára nevelésben (-16 pont) is meghaladja a 15 pontos az elvárt és a tényleges képességfejlesztés mértéke közötti különbség.

A kutatás során arra is rákérdeztünk, hogy az iskola milyen területen törekedjen a neveltség fejlesztésére. A kapott válaszokat százfokú skálára vetítettük. A diagramból jól látszik, hogy a kérdőíven szereplő legtöbb területen nagyon fontosnak tartják az iskolai fejlesztést a megkérdezettek. A legfontosabbak a kulturált viselkedés, az erkölcsi nevelés, a rendszeretetre, az egészséges életmódra, a hazaszeretetre és a toleranciára nevelés. A környezeti nevelés, a lakóhely értékeinek bemutatása, és a kreativitásra nevelés csak közepesen fontosak (85-87 pont). A rangsor végén a demokratikus jogok fejlesztése, a média káros hatásaival szembeni védettség kialakítása és a szexuális nevelés áll, de ezek fontossága is meghaladja a 75 pontot.

Mennyire fontos, hogy az iskola fejlessze a tanulók neveltségét az alábbi területeken?

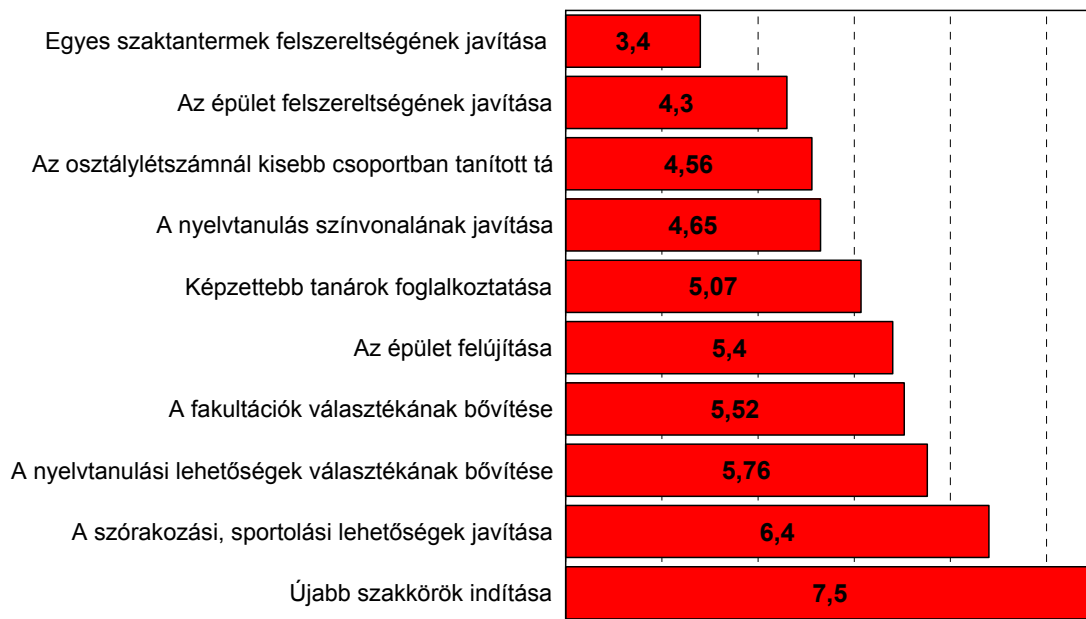

Nemcsak neveléssel, oktatással kapcsolatban lehetnek elvárásaik a szülőknek, tanároknak, hanem bizonyos szolgáltatásokkal kapcsolatban is. A megkérdezett szülők és tanárok közül a legtöbben (43 fő) az iskolai étkezési lehetőségeket tartja nélkülözhetetlennek, de a napközis ellátás és a korrepetálási lehetőség is legalább ilyen fontos szolgáltatás (39-40 említés). A tanulószobát és a gyerekek kora reggeli, illetve késő délutáni felügyeletét 32-36 fő említette, míg a második idegen nyelv oktatását és az esetleges iskolaotthonos oktatást csupán 11-16 fő.

Az iskolával kapcsolatos elvárásokat elemző kérdések között arról is igyekeztünk információhoz jutni, hogy a szülők és a tanárok milyen beruházásokat, milyen fejlesztéseket

tartanának szükségesnek valamint - hiszen általában forráshiány jellemzi az önkormányzatokat - mik az elsődlegesen preferált fejlesztések. Arra kértük a válaszolókat, hogy rangsoroljanak tíz lehetséges fejlesztést, beruházást egymáshoz képest, fontosság szerint. Az alábbi ábra azt mutatja, hogy az egyes beruházások milyen helyezéseket kaptak. Itt az egyes jelentette a legfontosabb és a tizes a legkevésbé fontos beruházást, az alacsonyabb átlagpontszámok jelzik a nagyobb fontosságot.

Az iskolai beruházások fontossága csökkenő sorrendben

Az ábrából kiolvasható, hogy legfontosabb az egyes szaktantermek felszereltségének javítása, míg a legkevésbé újabb szakkörök indítását tartják szükségesnek a szülők és a tanárok.

A diákokat arról faggattuk, hogy a tanórán kívüli elfoglaltságok közül melyik munkájába vesznek részt, vagy a jövőben vennének részt leginkább. Ez alapján a igen aktívnak mutatkoznak a kislángi tanulók, a kínálati paletta bőségének is köszönhetően a diákok 84 százaléka vesz részt valamilyen iskolai szakkör, sportkör vagy fakultatív foglalkozás munkájában. A legnépszerűbbek a számítástechnika, a néptánc, a fazekas szakkör, az irodalmi színpad és a focisuli, de sokan kézilabdáznak, rajzszakkörbe járnak, fazekaznak, textilfestő műhelyben vesznek részt. Többen említették a matek szakkört, az aerobikot, a nyelvszakkört, festészetet, a környezetvédelmi csoportot, a népi ének tanulását, a videokört, szakkört és a hímzést is. A jövőre vonatkozó tervek alapján előreláthatólag

növekedni fog a sportkör és a fotóköri munkájában való részvétel, és továbbra is nagyon népszerű lesz a kézilabda, a néptánc, az énekkar, a játékdélután és a számítástechnika.

Az iskolával kapcsolatos elvárások részeként végezetül szólni kell arról, hogy milyen a tanárok és a szülők által megálmodott ideális igazgató és milyen az ideális tanár. A válaszolóknak húsz személyiségjegyet kellett minősíteni aszerint, hogy mennyire jellemző a jó igazgatóra illetve jó pedagógusra. A kapott válaszokat százaskálán hasonlítjuk össze.

Szembetűnő, hogy az ideális igazgatóra, egyfajta "szupermenként" a legtöbb személyiségjegyet jellemzőnek vélik a válaszolók csupán két item értéke van 80 pont alatt, a szerénység és az, hogy a település szülőtte legyen az igazgató. A jó tanárra valamivel kevesebb item jellemző, kevésbé elvárt a vezetési szakismeret, a megfelelő összeköttetések megléte, a menedzseri képességek és a szerénység.

	A jó igazgató jellemzői	A jó pedagógus jellemzői	eltérés
Határozottság	97	92	-5
Együttműködési készség	96	93	-3
Megfontolt	96	95	-1
Gyermekszeretet	95	96	+1
Vezetői szakismeretek	94	67	-27
Szilárd értékrend	94	93	-1
Jó fellépés	94	89	-5
Tekintély	93	88	-5
Kiemelkedő szaktudás	92	94	+2
Tűrőképesség	92	90	-2
Érdekérvényesítési készség	92	80	-12
Megfelelő összeköttetések	92	61	-31
Saját pedagógiai koncepció	91	92	+1
Önismeret	91	91	0
Közmegebecsülés	90	88	-2
Problémaérzékeny	85	83	-2
Menedzseri képességek	83	58	-25
Vidámság	83	87	+5
Szerény	63	58	-5
A település szülőtte	51	37	-14

pontszám százfokú skálán

8. ISMERETEK A MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSRÓL

Az iskolai minőségbiztosítási rendszer alapozó vizsgálata nem lenne teljes anélkül, hogy számba vennénk az érintett pedagógusok és szülők jelenlegi ismereteit, véleményét a minőségbiztosítás fogalmáról.

A minőségbiztosítás fogalma Magyarországon csak a piacgazdasági viszonyok megteremtődése után jelent meg, legelőször a termelő szektorban. Mára a magán szolgáltató szektorban is elterjedt, ám a közszolgáltatásban (közigazgatásban, oktatás, egészségügy, szociális szféra) és a nonprofit szektorban egyelőre csak az adaptáció lehetőségét, a fogalmi és elméleti hátteret vizsgálják a szakemberek, hiszen számos helyen még a szolgáltató szemléletmód is csak csírájában található meg. Nem véletlen, hogy az iskolai minőségbiztosítás fogalma, összetevői még letisztázatlanok, s az sem meglepő, hogy sokak számára ismeretlen.

A Kislángi Általános Iskolában tanító pedagógusok harmada, az iskolával kapcsolatban lévő szülőknek pedig négyötöde még nem hallott az iskolai minőségbiztosítás fogalmáról. Aki hallott róla, attól megkérdeztük, hogy mit gondol, miben áll a lényege. Az alábbi tipikus válaszokat kaptuk:

- * a szakmai felkészülés és a technikai feltételek minőségének folyamatos javítása;
- * a személyi és tárgyi lehetőségek maximális kihasználása, a külső és belső erőforrások minél hatékonyabb kihasználása;
- * az intézmény, a társadalom, a kliensek és a saját egyéni célok közelítése, hogy mindenkinek az igényeit kielégítsék;
- * a minőségi munkát végző pedagógusok elismerése, ösztönzés a jobb, hatékonyabb munkavégzésre;
- * lehetőséget biztosítani a minél magasabb szintű oktatás és nevelés biztosítása, tehetséggondozásra, felzárkóztatásra;
- * a pedagógusok minősítése munkavégzésük szerint;
- * egyénre szabott feladatokkal jó minőségű szolgáltatást nyújtani, odafigyelni az elvárásokra
- * a tanulói átlagteljesítmények emelése;
- * tanulók képességének fejlesztése, a nevelés előtérbe kerülése akár az ismeretközlés csökkentésével is.

Látható, hogy a megkérdezettek által adott meghatározások alapvetően a minőségi munkavégzésre fókuszálnak, ám egy nagyon fontos fogalom nem jutott eszükbe, az hogy mindezen célok megvalósítása érdekében hozott döntéseknek összefüggő, koherens rendszert kell alkotniuk. A minőségbiztosítás az irányítás része, szervesen kapcsolódik az irányítás és a feladatellátás egyes szintjeihez és eszközeihez, s a kérdés tanulmányozásakor általában azt

érdeemes vizsgálni, hogy a közoktatási feladatok megoldásának egyes szintjein - akár intézményen belül, akár azon kívül - mennyire adottak azok a feltételek, garanciák, amelyek képesek biztosítani a jogszerű, szakszerű döntéshozatalt, döntésvégrehajtást és a végrehajtás ellenőrzését.

A megkérdezettek szerint az iskolai minőségbiztosításnak több összetevője van, s a véleményekből kiolvashatók, hogy az egyes összetevők nem egyformán fontosak. A megkérdezettek szerint az iskolai minőségbiztosítási rendszer legfontosabb összetevője a rendelkezésre álló források hatékonyabb felhasználása és az iskolai feladatkörök pontos meghatározása.

Az iskolai minőségbiztosítás fő összetevői

	hallott a minőség- biztosításról	nem hallott róla	eltérés
a rendelkezésre álló források minél hatékonyabb felhasználása	92	80	-8
az iskolai feladatkörök pontos meghatározása	85	83	-2
az iskola és külvilág közötti kommunikáció erősítése	81	65	-16
szakmai szetenderdek meghatározása	80	68	-12
iskolán belüli információáramlás javítása	80	70	-10
igazodás a helyi szükségletekhez	77	79	+2
az iskola technikai korszerűsítése	77	82	+5
rendszeres tantervi mérések végzése	77	76	+1
a pedagógiai program rendszeres felülvizsgálata	74	77	+3
az iskolai élet, oktatási folyamatok pontos dokumentálása	73	78	+5
teljesítmény alapján differenciált bérezés	55	59	+4
az eddiginél szigorúbb belső ellenőrzési rendszer	53	56	+3
az eddiginél szigorúbb külső ellenőrzési rendszer	46	53	+7

pontszám százfokú skálán

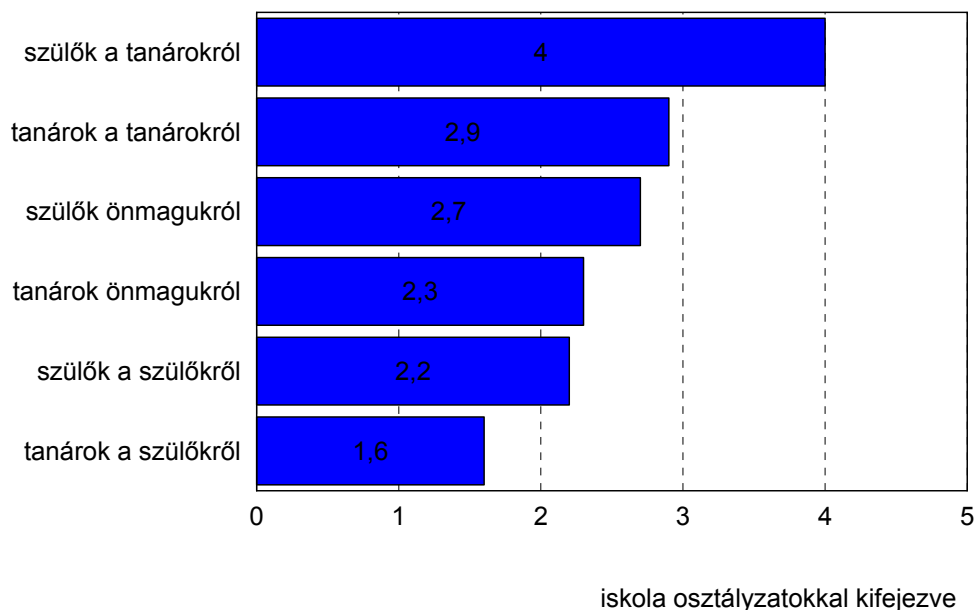
Azok akik saját bevallásuk alapján korábban már hallottak az iskolai minőségbiztosítás fogalmáról fontosnak tartják továbbá a az iskola és a külvilág közötti kommunikáció erősítését, a szakmai szetenderdek meghatározását valamint az iskolán belüli információáramlás javítását, míg azok akik nem ismerik a minőségbiztosítás fogalmát inkább a technikai korszerűsítést vélik főbb jellemzőnek.

Közepesen fontos alkotóeleme a minőségbiztosítási rendszernek a helyi szükségletekhez való igazodás, a rendszeres tantervi mérések végzése, a pedagógiai program rendszeres felülvizsgálata, valamint az iskolai élet és az oktatási folyamatok pontos dokumentálása.

Végezetül van három olyan összetevő, amelyről igen megoszlanak a vélemények, a teljesítmény alapján történő differenciált bérezés, valamint az eddiginél szigorúbb külső és belső ellenőrzési rendszer kialakítása. Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy minőségbiztosítási rendszer egyik alapvető eleme éppen ez, a munka folyamatos ellenőrzése és értékelése. Mindez előrevetíti, hogy nem lesz konfliktusmentes a minőségbiztosítás kiépítése, hiszen a nagyfokú tanári szabadság melletti rendszeres ellenőrzést és értékelést a pedagógusok jelentős része nehezen fogadja el, s autonómiája csorbításaként éli meg.

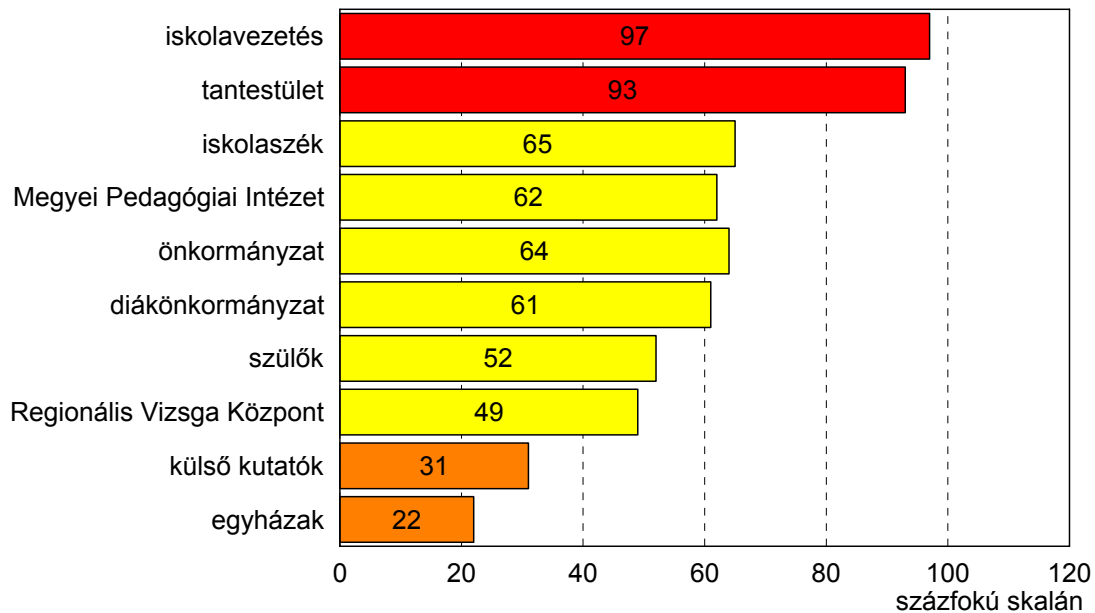
Tájékozottság az iskolai minőségbiztosításról

A válaszadókat arra is megkértük, hogy az iskolai osztályzatok segítségével próbálják megítélni önmaguk, a pedagógusok és a tanárok tájékozottságát az iskolai minőségbiztosítás témakörében. A válaszadók a szülők tájékozottságát értékelték a legalacsonyabbra, önmagukét 2,5-re, míg a tanárokét 3,4-re. Mivel tanárok is és szülők is kitöltötték a kérdőívet részletesebben is meg lehet nézni a véleményeket. Az iskolai minőségbiztosítás témakörében a tanárok saját tudásukra 2,3-as átlagos osztályzatot adtak, kollégáikéra 2,9-et, a szülőkére pedig csupán 1,6-os jegyet adnának. Ezzel szemben a szülők a tanárok tudását sokkal nagyobb

vélik (4,0-es átlag), de önmaguknak is magasabb osztályzatot adtak. Mindez csak azt erősíti meg, hogy igen komoly tájékozatlanság mérhető mindkét oldalon.

Az egyes intézményeknek szánt szerep az iskolai munka minőségének ellenőrzésében

Természetesen az iskolán belüli oktatási, nevelési munka minőségének ellenőrzésében a különböző szervezeteknek, szereplőknek különböző szerepe lesz, lehet. A vizsgált tanárok és szülők az iskolai munka minőségellenőrzésében az iskolavezetésnek és tantestületnek szánják a legfontosabb szerepet, az iskolaszéknek, a Megyei Pedagógiai Intézetnek, a fenntartónak, a szülőknek és a diákönkormányzatnak már csak középezt, míg a főhatóságnak a külső kutatóknak és az egyházaknak gyakorlatilag nem szánják érdemi feladatot. A rendelkezésre álló adatokból az is jól kiolvasható, hogy a tanárok határozottan házon belül oldanák meg az ellenőrzési feladatokat, míg a szülők - ahogy az joggal feltételezhető - az átlagosnál nagyobb ellenőrzési szerepkört adnának külső intézményeknek (MPI, Regionális Vizsgaközpont, szülők, egyházak).